

Filosofie noodzaak

Als men filosofie-onderwijs ziet als het aan docenten en studenten gelegenheid geven om in een vrije meningsuiting elkaar deelgenoot te maken van hun gezamenlijke zorg voor een menswaardige toekomst, dan is dat onderwijs geen luxe, maar noodzaak. Dat bevestigde de bijzonder hoogleraar wijsbegeerte prof. Piet Leenhouders vorige week vrijdag 7 oktober in zijn inleidende 'Techniek tussen mythos en logos'. (pag. 3).

Bescherming van Willie Wortel

Octrooien aanvragen is een heel gedoe. Echter zonder octrooi is een uitvinding niet veel waard voor het bedrijfsleven. Bescherming van nieuwe vindingen geniet vooral in 't licht van de 'derde geldstroom' hernieuwde belangstelling op universiteiten en hogescholen. Van eenduidig beleid is echter geen sprake (pag. 4, 5 en 6).

En verder:

HR vergadert	2
Overlegorgaan Personeelszaken	3
Humanistisch raadsman	7
Studentenkerk Tilburg	7
Werkloze academici	8

Samenwerking Eindhoven en Tilburg

Brabant loopt voorop met afvalstoffenbeleid

Op vrijdag 7 oktober kwamen leden van de commissie milieuhygiëne van de Brabantse Provinciale Staten op bezoek bij het Waste Management Project, een samenwerkingsverband tussen de Tilburgse en de Eindhovense Hogeschool. De commissieleden lieten zich door prof.ir. Tinus Tels (Scheikundige Technologie) de achtergronden van het project uitleggen. Binnenkort moet de commissie milieuhygiëne een beslissing nemen over verdere financiering van dit onderzoek naar de beste manier om de stroom huishoudelijk afval te beheersen.

Rob Weijs

Tels wil over twee jaar klaar zijn met een wetenschappelijk doortimmerd regionaal afvalstoffenplan voor Brabant in de jaren '86 tot '90. Bijzonder aan het Waste Management Project is de bedrijfskundige aanpak: niet alleen technische oplossingen, maar ook sociaal-psychologisch onderzoek naar de aanvaardbaarheid en de marktwaarde van de plannen. Met

deze bedrijfskundige aanpak loopt Brabant voorop in de wereld. Alleen Japan doet iets vergelijkbaars op dit gebied volgens Tels. Een belangrijk uitgangspunt bij het kiezen van een oplossing voor het afvalstoffenprobleem is dat zo'n oplossing zichzelf financieel moet kunnen bedriepen. Tels heeft de ervaring dat dingen waar veel subsidie bij moet op den duur toch uitsterven. De hoogleraar maakte de statenleden er op attent dat

Brabant heel ongunstig zit met de prijs voor het storten van afval. Doordat er relatief veel ruimte beschikbaar is ligt die prijs laag. Een alternatief voor storten moet dus goedkoop en simpel zijn. Verhoging van de stortprijs, wat er toch wel van zal komen in de volgende jaren, is gunstig voor de alternatieve verwerking van huisvuil, maar het verhoogt de reinigingsrechten voor de burgers. Oplossingen zoals verbranding of scheiding ná inzameling zijn veel te duur. Daarom wordt in het Waste Management Project gekeken naar gescheiden inzameling en voorkoming van afval.

Werkgelegenheid

Provinciale Staten moeten binnenkort beslissen over verdere financiering van het afvalproject dat nu een subsidie krijgt van drie ton. Tels hield de leden van de commissie de vraag voor of Brabant

(vervolg zie pag. 6)

Vlotte overstek

Vorige week woensdag, 5 oktober, vond de wedstrijdmiddag van de gezamenlijke studieverenigingen plaats. Het zonnetje scheen, wat vooral voor de deelnemers erg aangenaam was. Het Dommelwater speelde namelijk een belangrijke rol in dit ludieke gebeuren. Zo moesten de werktuigbouwkunde-studenten per vlot het water over.

Takenplan Dienstverlening in hogeschoolraad

Maandag 17 oktober om 16.00 uur behandelt de HR het bijgestelde Takenplan Dienstverlening. Daarnaast komen aan de orde een aantal mededelingen, het Wetenschappelijk Verslag THE 1982, het voorontwerp van Wet inzake de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek en het planningschema HR-vergaderonderwerpen 1983/1984.

Een van de mededelingen van het CvB heeft betrekking op het Instellingsplan 1984-1989. In september heeft de HR ingestemd met het voorstel van het CvB om voor de periode 1984-1989 een Instellingsplan op te stellen. Hierin wordt het beleid van de THE voor de komende jaren vastgelegd. Het Instellingsplan bevat naast het door de minister voorgeschreven Ontwikkelingsplan andere plannen zoals het Kroondocentenplan, het Takenplan Dienstverlening en het Beleidsplan Automatisering, en wordt o.a. gebaseerd op beleidsplannen van de (o)afdelingen. Richtinggevend voor de beleidsplannen van de (o)afdelingen zijn de zogenaamde beleidsindicaties. Deze geven aan met welke toekomstige ontwikkelingen de THE rekening moet houden. De beleidsindicaties zullen (later dan was voorzien) na overleg met de afde-

lingen aan de HR worden voorgelegd.

In het planningschema HR-vergaderonderwerpen legt de HR jaarlijks vast welke onderwerpen in het komende cursusjaar in elk geval behandeld worden. Dit planningschema vergaderonderwerpen bevat de onderwerpen die betrekking hebben op de hoofdlijnen van het THE-beleid en is dus een 'houvast' voor zowel de HR als voor de beleidsvoorbereiders. Over het Takenplan Dienstverlening is in TH-Berichten al het nodige geschreven. De HR heeft in december 1982 ingestemd met de toen door het CvB voorgestelde aanpak. Thans moet de HR zich uitspreken over de hoofdlijnen van het bijgestelde concept-Takenplan. Omdat het een plan is met ingrijpende gevolgen heeft de HR een commissie ingesteld die tot taak heeft gekregen de HR over dit onderwerp te adviseren. Deze raadscommissie heeft tijdens een drietal vergaderingen overleg gehad met het CvB en adviseurs. Het advies van de raadscommissie aan de HR was bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend.

Als de HR instemt met het bijgestelde concept-Takenplan Dienstverlening, kan het CvB starten met

de volgende fase van het Takenplan (fase 4). De resultaten van deze volgende fase krijgt de HR te behandelen in mei 1984, wanneer het Instellingsplan 1984-1985 aan de orde komt.

open opinies

Zonwering E-hoog

Nog steeds is er veel ellende met de zonwering van E-hoog. Het met de hand bedienen van 658 koolshade panelen, twee keer per jaar omhoog en omlaag, door de glazenwassers kost 4000 gulden. Een nare bijeenkomstigheid is ook dat door de vervuilde lucht uit het Roergebied in Duitsland er 'wondjes' op de aluminium geleiders ontstaan. Hierdoor gaan de schermen vastzitten. Over vijf jaar zijn ze zonder onderhoud niet meer te gebruiken. Verschillende schermen zitten nu al vast. Daarbij is de vervuiling op het glas 200 procent groter als bij de andere gebouwen.

W. Smit.

Promotie ir. Pieter van Hoogstraten

Petrus Wilhelmus Martinus Adrianus van Hoogstraten zal op vrijdag 21 oktober om vier uur in de grote zaal van het auditorium zijn proefschrift verdedigen.

Promotoren zijn: prof.ir. H.M. Goudappel en prof.dr.dipl./ing. H Fassbinder.

De titel van het proefschrift luidt: 'De ontwikkeling van het regionaal beleid in Nederland 1949-1977; een verkenning van de mogelijkheden en grenzen van het overheidsingrijpen in de ruimtelijke structuur'.

Zijn TH-medewerkers geen ambtenaren?

Theo heeft het met eigen ogen kunnen zien. Veel belangstelling voor de problemen die in deze tijd op de ambtenaren af komen, heeft de TH-medewerker blijkaar niet. Want hoe is anders de minimale opkomst bij een SG-Aktueel spreekbeurt in een collegezaal van de ABVA-KABO te verklaren? Toch zeker niet omdat die spreekbeurt in een collegezaal van het Rekencentrum werd gehouden? Je zou wel haast moeten geloven wat een van de schaarse aanwezige bezoekers hierover wist te melden. Volgens hem is desinteresse voor belangrijke zaken een kenmerk van de TH-medewerker.

Niets om je druk over te maken. Dat doet men op de TH pas als men persoonlijk in het kruis wordt getast. Gemeenschappelijke belangen, hoe zwaar ook wegend, kunnen geen activiteit lossaan. Misschien een te boude bewering. Maar het feit lag er wel. Zelfs de vertegenwoordigers van bonden en andere belangenbehartigers van het personeel, zoals die er op

de TH zijn, lieten het alweten. Ja, een enkeling, maar dat mocht niets voorstellen. De aanwezige vakbondsspreker stond wel even met zijn ogen te knippen, dat was duidelijk te zien. Manmoedig heeft deze zijn teleurstelling echter weggeslikt. Je hoorde hem echter denken. Zijn TH-medewerkers soms geen ambtenaren? Gelukkig waren er nog wat studenten aanwezig, zodat de bijeenkomst niet helemaal een flop werd. Natuurlijk stortte de vakbondsmann weer de bekende onheilsboodschap over de aanwezigen uit. Daar alleen, schiet je natuurlijk niet veel mee op. Maar daar gaat het Theo ook niet om. Saamhorigheid en de interesse om maatschappelijke ontwikkelingen nog beter te leren kennen. Dat moet toch een aanleiding zijn om met flink wat mensen te komen luisteren, denkt Theo zo. Zeker als zaken zoals bezuinigingen, ontslagen, wachtgelden, diep in het bestaan van de ambtenaren gaan ingrijpen. En dan doet hij nog niet eens op het feit dat ook de

mensen die het minste hebben, het meeste worden gepakt. Daar zou ook enige solidariteit bij moeten meetellen.

Het gaat nog niet eens om dat stapje dat we allemaal moeten teruggaan. In dat licht gezien lijkt erop of het overgrote deel van de TH-medewerkers nog steeds dik tevreden is. Zelfs de ernstig bedreigde n.w.p.-er.

Het is in en in treurig dat men nog steeds niet wil inzien dat de TH geen eiland is, vertelde een bezoeker. Theo kan dat alleen maar beamen. Hij weet echter ook dat er altijd mensen zijn die op het laatste wiel rijden, om maar eens een wielerterm te gebruiken.

Theo

sg-aktueel

Maandag 17 oktober
Collegezaal 2, Auditorium, 12.45 uur

Euthanasie

In het nummer van Medisch Contact van 23 september doet dokter E.G.H. Kenter verslag van zijn ervaringen in zijn eigen praktijk met euthanasie.

Deze publicatie heeft een discussie losgemaakt binnen en buiten de medische wereld. In de afgelopen jaren zijn de opvattingen over de terminale medische behandeling aan het verschuiven. Door de toenemende mogelijkheden op medisch gebied hebben we er voor gezorgd dat het moment van de dood zeer lang kan worden uitgesteld, soms zelfs tot voor de patiënt en zijn omgeving onaanvaardbare omstandigheden. Op een bepaald moment echter moet men zijn recht op leven mogen 'ruilen' voor het recht niet langer te hoeven lijden, ofwel: te mogen sterven op een menswaardige manier.

De wet erkent dit recht echter (nog) niet.

Klazien Sybrandy, voorzitter van de Stichting Landelijk Besluitshuis, zal ingaan op de huidige problemen rond de vrijwillige euthanasie, en de plannen om z.g. besluithuizen op te richten.

De lezing vindt plaats in collegezaal 2 van het auditorium.

Graag suggesties voor volgende afleveringen bij Studium Generale, tst. 2070.

TH-Berichten en het OOP

De personeelsdelegatie in het Overleg-Organ Personeelszaken heeft de voorzitter van het orgaan, dr.ir. Hans Nijman, gevraagd er mee in te stemmen dat de redactie van TH-Berichten als regel zijn vergaderingen kan bijwonen. Het OOP is van mening dat redactionele berichtgeving over zijn doen en laten meer de betrokkenheid bevordert dan het 'kort verslag' zoals dat tot nu gepubliceerd werd. Aanleiding voor dit verzoek was de verslaggeving over de OOP-vergadering in nummer 4 van TH-Berichten. Vanwege de actualiteit rond het Takenplan Dienstverlening heeft de redactie de vergadering van 9 september bijgewoond en daarover bericht.

Nijman zei het een goede zaak te vinden, de redactie niet te kunnen verplichten alle OOP-vergaderingen bij te wonen, maar met het verzoek graag akkoord te gaan. Wel is hij van mening dat de bestuursdelegatie en de personeelsdelegatie beide de mogelijkheid moeten hebben in voorkomende gevallen de wens te uiten zonder de aanwezigheid van de redactie te vergaderen. Het 'kort verslag', een weergave van de vergadering waarover beide delegaties het eens zijn, zal overigens blijven bestaan en ook in TH-Berichten gepubliceerd worden.

Prof. Leenhouders in intreedere:

Techniek mag niet langer een dreigende mythe blijven

Op een universiteit of hogeschool moeten docent en student tijd en gelegenheid hebben om in een vrije meningsuiting en een wederkerige kritische bevraging elkaar deelgenoot te maken van hun gezamenlijke zorg voor een menswaardige toekomst. Als men filosofie-onderwijs zo verstaat en realiseert, is dat onderwijs in deze tijd geen luxe, maar eerder een kwestie van existentiële noodzaak, die de maatschappelijke functie van een technische hogeschool verder kan laten reiken dan het vormen van een vakkundig geschoolde, hoog gekwalificeerde en gespecialiseerde generatie van technici op allerlei terreinen. Dit is de mening van prof.dr. Piet Leenhouders, die op vrijdag 7 oktober zijn intreedere hield.

Joop van Dongen

De kapucijner pater dr. P.J.G. Leenhouders werd per 1 september 1982 door de Radboudstichting Wetenschappelijk Onderwijsfonds benoemd tot bijzonder hoogleraar in de wijsbegeerte aan de onderafdeling der Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen van de THE. De Radboudstichting stelt zich ten doel de katholieke levensbeschouwing tot haar recht te laten komen bij de vorming van academici.

Met die intentie bevordert zij de studie van de betrekking tussen wetenschapsbeoefening en katholieke levensbeschouwing.

In zijn rede zei prof. Leenhouders dat het meest urgente probleem binnen het leefklimaat van nu, waarop een antwoord gezocht moet worden, de vraag naar de toekomst is. Of zoals de filosoof Rosenstock het formuleert: 'het tijd winnen': hoe kan er een toekomst gecreëerd worden waarin het menszijn overleven kan; hoe kan er een menselijke toekomst gewonnen worden? Binnen het raam van die beschouwingen over een mens- en toekomstbetrokken filosofie mag er volgens hem ook plaats blijven voor de inbreng van een levensbeschouwing, meer in het bijzonder van de christelijke. 'Filosofie, die geen abstracte, puur afstandelijke reinheid van denken nastreeft maar midden in het leven blijft staan, mag in haar reflecties alles laten meespelen, waarvan men denkt, hoopt of vermoedt, dat het een oriënterende en perspectief-openende werking bezit ten aanzien van het 'tijd winnen,' zo betoogde prof. Leen-

houders. Volgens hem mag de filosofische bezinning een verbinding met de christelijke levensvisie aangaan, op voorwaarde echter dat al haar waarden, interpretaties en overtuigingen onderzocht worden op hun anthropologische relevantie voor de mens van deze tijd met zijn specifieke vragen en zorgen: op voorwaarde ook, dat gewaakt wordt voor het eventuele gevaar van een mythiserende invloed van het geloof op het denken, dat zijn eigenstandigheid als menselijke 'logos' (rede) moet blijven respecteren en beschermen. 'De spanning tussen mens-zijn en gelovig-zijn hoeft niet geschuwd te worden, als - zoals

Rosenstock het uitdrukte - datgene wat een gelovige Paulus inbrengt, getest wordt op zijn existentiële karakter met de wijsgerige ernst van een Plato, de harde realiteitszin van een Aristoteles en de nuchtere sceptis van een Socrates,' zei prof. Leenhouders.

Techniek tussen 'mythos' en 'logos'

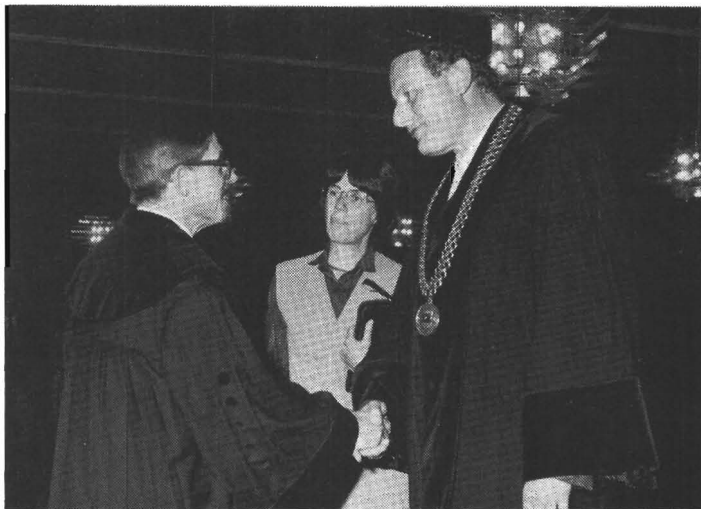
In die geest wil hij ook uitvoering geven aan zijn onderwijsopdracht, namelijk: onderwijs en onderzoek op het gebied van de filosofie in het bijzonder in relatie tot de christelijke levensbeschouwing. Vrede en gerechtigheid voor allen, solidariteit en verantwoordelijkheid van allen voor allen vormen de grondslagen van het christendom. De techniek moet in dit opzicht op de toekomst uit de joods-christelijke traditie haar 'nomos', haar norm, halen om van een dreigende 'mythos' omgevormd te worden tot middel van heil en welzijn, aldus de hoogleraar.

'Dan wordt 'tijd gewonnen'. Met behulp van de 'logos' deze visie filosofisch doordenken, haar nader analyseren en aftasten op realiteitsgehalte en haalbaarheid zouden we willen maken tot de concrete inhoud van onze leerop-

dracht aan deze technische hogeschool.'

In zijn rede 'Techniek tussen 'mythos' en 'logos' waarschuwde prof. Leenhouders voor de mythe van de tegenstelling tussen de docent als de wetende, de deskundige en de student als de onwetende, de ondeskundige. Hij zei daarover: 'Maar als in de filosofie het leven, de zorg en de verantwoordelijkheid voor de toekomst, het 'tijd winnen' centraal staan, valt dat onderscheid weg. Over het leven weet elke mens mee te praten; van elke mens is te leren. Beiden - docent en student - staan immers in hetzelfde heden, zijn in dat opzicht 'gelijktijdig'; ook zijn ze gelijktijdig in hun uitzien naar de toekomst. Maar toch wordt die gelijktijdigheid doorsneden door ongelijktijdigheid, omdat de positie van beiden ten aanzien van heden en toekomst verschillend is. Voor de docent is zowel het heden als de toekomst getekend door een doorleefd en doorgemaakt verleden; hij tracht alles wat hem dierbaar is geworden, door te geven en het als waarde te redden over zijn dood heen. De student staat in het heden zonder voorgeschiedenis en is vol verwachting ten opzichte van de toekomst, die zijn tijd wordt. Wat voor de docent een soort laatste woord is, gezuiverd door levenservaring en bezinning, is voor de student een eerste woord, dat zijn denken existentieel in beweging zet. Zo vormen beiden idealiter het grondpatroon van een 'positieve polarisatie', waarbinnen zij elkaars standpunten onder wederzijdse kritiek moeten stellen en elkaar moeten behoeden voor absoluutheidsaanspraken door de relativerende werking van elkaars 'Sitz im Leben'. Verschil van visie en beleving kan op deze manier vruchtbaar worden voor het 'winnen van tijd.'

Aan het slot van zijn rede sprak prof. Leenhouders dan ook de wens uit dat hij en studenten op die manier met elkaar zullen kunnen omgaan en dat hun samenwerken in het teken zal staan van datgene wat hij tot inhoud van zijn colleges wil maken: namelijk waarachtige menselijkheid.

Rector magnificus, prof. Stan Ackermans, feliciteert prof. Leenhouders na diens intreedere.

Takenplan Dienstverlening

OOP houdt vast aan 5% teruggang

Het Overleg-Orgaan Personeelszaken (OOP) wijst een beleid af dat 'onontkoombaar en onomkeerbaar' leidt tot een teruggang van meer dan viereneenhalf à vijf procent. Volgens het OOP moet beleid gebaseerd zijn op concrete gegevens. De concrete gegevens wijzen een voor het OOP al moeilijk te aanvaarden teruggang van ongeveer vijf procent aan. Het college van bestuur moet daar niet nog eens vijf procent of meer bovenop zetten. Een duidelijke afwijzing van het Takenplan Dienstverlening (TPD) dat a.s. maandag in de hogeschoolraad aan de orde komt. Toch is te verwachten dat CvB-lid dr.ir. Hans Nijman optimistisch over de houding van het OOP aan de HR zal rapporteren. En met reden.

Van de redactie

De woordvoerder van het OOP, ing. Martin van Gessel, zei vorige week vrijdag 7 oktober in een extra vergadering dat het orgaan

met blijdschap kennisgenomen had van de bijstellingen in het plan. (Al op 9 september (zie TH-Ber. nr. 4) had het OOP het Takenplan afgewezen.) Toch vond het dat het nog steeds teveel afgestemd was op negatieve fac-

toren en te weinig op vernieuwingen.

In een pittige gedachtenwisseling bleek dat het CvB en het OOP duidelijk op twee verschillende sporen zaten. Maar ook dat de OOP-leden zelf er wellicht niet allemaal precies hetzelfde over dachten. Daar maakten Nijman en zijn adviseur ing. Jules Ruis dankbaar gebruik van. 'U wijst de reële vijf procent dus niet af, en u wilt pas verder praten als er meer nodig blijkt?' vroeg Nijman op gegeven moment op basis van de onderlinge discussie tussen Van Gessel en prof.dr. Frans Sluyter. Deze vraag leidde tot een schorsing, waarna het OOP zijn standpunt opnieuw formuleerde in de zin als in de aanhef van dit artikel. Over het beleid van het college om in zijn planning rekening te

houden met een teruggang van 10% wenst het OOP zich niet uit te spreken. Dat hoort ook niet tot zijn taak, vindt het orgaan. Wel heeft het aan het college gevraagd om in zijn beleid meer de toestroom van andere middelen uit andere bronnen te bevorderen en ook te onderzoeken op welke manier er meer expansie voor de TH mogelijk is. Te verwachten is dat Nijman zich maandag over het overleg met het OOP redelijk optimistisch zal tonen: het prioriteitschema dat nu op basis van het TPD moet worden vastgesteld (met een teruggang van zo'n 10%), is nu immers al voor de helft door het OOP goedgekeurd en daardoor uitvoerbaar geworden.

Handel in octrooien leidt bloeiend bestaan

'Elke gedachte behoort aan allen, in wier brein zij opkomt of ingang vindt en het staat ieder vrij met zijn gedachte te woekeren,' zo luidde één der bezwaren tegen de octrooiwet uit 1910. Lange tijd was er (voor de wet er in dat jaar toch kwam) een weerstand tegen het juridisch beschermen van een uitvinding. Het 'intellectuele eigendom' zou niet bestaan. Want, zo betoogde de Memorie van Toelichting op de wet die octrooirechten verbood van 15 juli 1869, 'wetenschappelijk onderzoek maakt een bepaald tijdstip rijp voor het doen van ene uitvinding, en het is dan dikwijls een quaestie van zuiver toeval wie de als het ware in de lucht hangende uitvinding het eerst concipieert en daarom bescherming zoekt.' En uit zuiver toeval mag geen kennis-monopolie voortvloeien.

Doch vanuit de doelstelling dat de 'prikkel voor individuele inspanning om een uitvinding te verrichten niet mag verslappen' werd in de octrooiwet van 1910 het intellectuele eigendom van de uitvinder voor het eerst beschermd 'zodat het octrooi voor hem ene vermogenswaarde vertegenwoordigt.' Ofwel aan het erkende 'intellectuele eigendom' werd een kennismonopolie gekoppeld dat anderen verbiedt dezelfde uitvinding te fabriceren, te importeren of te verhandelen. Men noemt dit recht: octrooi. De bescherming van Willie Wortel.

Eefke Smit/UP/Redactie

Vandaag de dag leidt de handel in octrooien een bloeiend bestaan. Bij de Nederlandse Octrooiraad werden in 1982 5298 octrooiaanvragen ingediend en bij het Europees Octrooibureau nog eens 16700 waarin Nederland werd 'gedesigneerd', zoals dat heet. Van de gedachte dat de ontwikkeling van de stand der techniek een autoonoom proces is waaraan niemand een eigendomsrecht mag ontfemen is niet veel meer over. Evenmin van het idee dat uitvindingen maatschappelijk dienstbaar zijn en niet iets waarop een individu zich bij alleenrecht verrijkt. Sterker nog, zonder octrooi is een uitvinding of technologische ontwikkeling niet veel waard voor het bedrijfsleven. Zonder het exclusieve recht op het 'aan de man brengen' van de vondst, kan de concurrentie niet het hoofd geboden worden.

Moelijke gang

Vandaar dat de meesten zich de moeilijke gang naar het intellectuele eigendom, het octrooi, getroosten. Een procedure van jaren kan hiermee gemoeid zijn. De octrooiwet stelt namelijk twee vereisten aan een te octrooieren vondst: dat 'ie niet voor de hand ligt en dat 'ie geen deel uitmaakt van de stand van de techniek op het moment van het doen van de octrooi-aanvraag. En voor men daar achter is, is er al weer heel wat water door de Rijn gestroomd. Zo is het gebruikelijk dat bij het indienen van de octrooiaanvraag bij de Octrooiraad een 'nieuwheidsonderzoek' wordt aangevraagd. Deze instantie gaat dan in haar archief van zo'n 12 miljoen octrooischriften en tijdschriften artikelen napluizen of er niet al iets is wat lijkt op de uitvinding die in de aanvraag geclaimd wordt. Wordt er iets gevonden waarvan de uitvinder 'redelijkerwijs kennis had kunnen nemen' dan is de vondst niet meer octrooieerbaar. Rond dit 'redelijkerwijs' heeft zich heel wat jurisprudentie ontwikkeld. Onder invloed van de sterke ontwikkeling van de communicatiemiddelen, legt de rechter dit 'redelijkerwijs' tegenwoordig zo uit, dat alles wat waar ook ter wereld in welke taal ook op het vakgebied van de deskundige gepubliceerd is, voor die uitvinder als toegankelijk beschouwd dient te worden.

Dit onderzoek naar de stand der techniek (ofwel: naar gedane publicaties) beslaat meestal zo'n acht tot tien maanden. Aan de hand van het resultaat van dit onderzoek door de Octrooiraad, moet de aanvrager nagaan of het zin heeft de aanvraag door te zetten, wat er meestal op neer komt dat de aanvraag zodanig herbeschreven moet worden of het accent in het nieuwe van de uitvinding zodanig verschoven dat de 'nieuwheidstest' doorstaan kan worden.

Oppositie

Als er voldoende kansen lijken te zijn op de verlening van het octrooi, dan wordt de octrooiaanvraag openbaar gemaakt. Vanaf dat moment krijgen anderen vier maanden de tijd om bezwaar te maken tegen octrooiverlening op die aanvraag. Oppositievoeren heet dat. Verdediger en opposant stellen hun standpunt op schrift en voeren hun gevecht in een zitting

van de Octrooiraad. Als zich geen opposanten melden, wordt op een gepubliceerde aanvraag automatisch na vier maanden octrooi verleend.

Ere-orde

De meeste uitvinders zijn niet zelf in staat hun octrooiaanvraag in het juridische en technisch noodzakelijke keurslijf te stoppen. Voor dat werk bestaat een aparte beroepsorde die zichzelf en het publiek beschermt met niet minder dan een erecode: het is de Orde van Octrooigemachtigden. In Nederland zijn er zo'n driehonderd van die octrooigemachtigden en hun dagtaak is het om aanvragen bij de Octrooiraad in te dienen, te herformuleren, te verdedigen of oppositie te voeren vóór de Octrooiraad.

Beroepshalve volgen ze de stand van de techniek op de voet en laten zich daarvoor door hun cliënten vorstelijk betalen. De tarieven zijn vergelijkbaar met die van een medisch specialist en ook de door de Orde der Octrooigemachtigden gehanteerde erecode maakt dat een lijk oordeel vellen, geen conflicteuze lucht gegrepen. Doelstelling van de erecode is dat de octrooigemachtigden een onafhankelijk oordeel vellen, geen conflicterende belangen dienen en onderling elkaar niet beconcurreren. Net als in de medische beroepscode mag een octrooigemachtigde geen reclame voor zichzelf maken, maar hooguit in wat vakbladen enkele bescheiden annonces plaatsen dat men zich hier of daar heeft gevestigd.

Verweg de meesten van het 'gemachtigdenbestand' zijn in dienst van grote bedrijven: Shell, Philips, Akzo, DSM, Hoogovens en Gist Brocades regelen op die manier via deze 'industriegemachtigden' hun eigen octrooiaanvragen wel. Een aantal octrooigemachtigden hebben zich echter in onafhankelijke bureaus verenigd waar het midden- en kleinbedrijf en individuele uitvinders een beroep op ze kunnen doen. Wij spraken met

octrooigemachtigde drs. J.J. Hagen, als scheikundige aangestoten bij het 'Nederlandsch Octrooibureau', één van de drie grotere octrooibureaus in Nederland (en gevestigd sinds 1888) met in toptijden zo'n vierduizend aanvragen per jaar.

Maar dit laatste, hoewel openbaar, zal men uit zijn mond niet horen, gezien zijn erecode. Hij vertelt hoe de meeste kleine uitvinders die bij hem komen verblind zijn door hun eigen uitvinding. Hagen: 'Ze denken dat de wereld zit te wachten op wat ze zojuist uitgevonden hebben. En, netjes uitgedrukt, vaak is dat *niet zo*'. Uit het ludieke voorbeeld dat volgt blijkt dat octrooien zich niet alleen in de Edison-achtige sfeer begeven maar net zo goed voor Willie-Wortel-constructies aangevraagd worden. Hagen vertelt van een ingenieuze wc-bril waarop iemand in de zeventiger jaren octrooi aanvroeg: 'Een prachtapparaat was het,' aldus Hagen, 'waarbij een papieren ring over de wc-bril gevouwen werd zodra men die neerklapte. Spoelde men na gedane zaken door, dan ging de papieren rand automatisch mee. De volgende wc-bezoeker zit zeer hygiënisch weer op een nieuwe papieren bril. Echt iets voor de luxere hotels: wij waren er hier wel enthousiast over. Maar die man heeft eindeloos moeite gedaan bedrijven voor zijn octrooi te interesseren en het werd niks. Net als een octrooi op een garnalenpel-machinerie; als je ziet wat een onhygiënische toestand garnalen pellen met zich meebrengt, dan zou je zeggen: daar moet veel behoefte aan zijn. Nou, jaren heeft dat octrooi er gelegen en niemand had belangstelling. Ondertussen is het al verlopen.'

Weggegooid

In zo'n geval is het bedrag dat uitgegeven is aan een octrooi weggegooid geld. Een bedrag dat bovendien aardig kan oplopen: het eerste jaar dat de aanvraag inge-

diend wordt is men al zo'n vier à vijfduizend gulden kwijt. Gedurende de hele procedure stijgt de rekening tot zo'n vijftien- à twintigduizend gulden. Wil men ook een patent in Amerika of Japan, dan komt er nog eens ongeveer hetzelfde bedrag bovenop. Voor het instandhouden van het octrooi betaalt men een jaarlijkse taxte. De investering in deze vorm van kennismonopolie is dan ook niet zonder risico's. Hagen: 'Het probleem is dat de meeste uitvindingen te revolutionair zijn of te nieuw. Als je dan rijp en groen een octrooi aanvraagt, en de markt is er nog niet aan toe, dan loop je het risico dat je er toch niets aan verdient. Aan de andere kant geef je je uitvinding weg als je er geen octrooi op aanvraagt en verspeel je de kans om de researchkosten terug te verdienen. Voor de gewone man of vrouw is een octrooi eigenlijk niet te betalen. Wat we dan wel eens zien gebeuren is dat grote bedrijven wachten tot een arm iemand met zijn vondst en zijn octrooi financieel in de moeilijkheden komt. Dat moment wachten ze af en dan nemen ze de rechten goedkoop over. Dat is voor hen makkelijker. Om die redenen helpen we als octrooibureau de kleine man-/vrouw wel eens. En niet alleen met adviezen hoe de vondst op de markt te brengen. Dan zijn we bijvoorbeeld wat schappelijker met onze tarieven of doen het één en ander op krediet om zo iemand toch een kans te geven. Je kunt ze niet het vel over de oren trekken. Ook de ministerie van Economische Zaken springt in zulk soort zaken nog wel eens bij: zij geven dan leningen waarmee de stap naar het octrooi gezet kan worden. In het kader van het innovatiebeleid moeten immers de Twentse innovaties van technologische vernieuwingen gestimuleerd worden. En een octrooi is de eerste aanzet daartoe.'

Boom

Hagen wil overigens wel toevoegen dat hij, al zit hij ergens in het middelpunt van uitvindend Nederland, niet al te veel merkt van de door de politici zo vaak de hemel in gebubbelde innovatie. Het is niet zo dat er in tijden van recessie beduidend meer of minder octrooiën worden aangevraagd. Hagen: 'Wat wel gebeurd is, is dat de octrooi-Boom uit de jaren zeventig, toen op alles een octrooi werd aangevraagd, afgezwakt is. De meeste van die octrooiën heeft men ondertussen als zijnde overbodig laten verlopen. De bedrijven zijn iets voorzichtiger dan voorheen geworden in het geld steken in octrooiën. Maar als er iets nieuws is waar ze, ook als de economie weer aantrekt, wat aan hebben, dan worden daar beslist nog steeds octrooiën op aangevraagd.'

Professoren

Een dure grap dus, die octrooiën. Bovendien niet iets waar je zonder meer rijk van wordt. Ook iets waarvoor de gewone man of vrouw de financiële marge ontbeert. Eerder een zaak dus voor grote bedrijven of individuen met een vorstelijk salaris. Om met deze laatste groep te beginnen: er blijken onder professoren nogal wat octrooi-eigenaren te zitten. Jaren terug kwam de Twentse professor ir. C. Jonkers in het nieuws toen bleek dat hij zelf een octrooi had aangevraagd op iets wat hij binnen zijn vakgroep van Werktuigbouwkunde had ontwikkeld. Vrij Nederland zat 'm achter de broek en één en ander resulteerde in Kamervragen. Want volgens

artikel 10 van de octrooiwet heeft een werknemer/uitvinder (met andere woorden: iemand die speciaal in dienst is om dingen uit te vinden) geen aanspraak op de octrooirechten, omdat diegene juist met dat doel in dienst is genomen, vervallen de octrooirechten aan de werkgever. En volgens de jurisprudentie vallen alle wetenschappelijke onderzoekers onder de constructie 'werknemer/uitvinder.'

Voor professor Jonkers zijn zijn octrooiën ('Ik heb er tussen de 40 en 50, waarvan 3 alleen van mij') nog steeds een privézaak. Hij kan er niet mee zitten dat hij wellicht niet de meest gerechtigde eigenaar is van het 'kennismonopolie'. Jonkers: 'Het is heel simpel: als je geen octrooi neemt, dan komt er niets van de ontwikkeling van het product terecht.' Naar mijn mening is een vinding zonder octrooi niet interessant voor bedrijven, terwijl aan de andere kant de bedrijven zelf 'te weinig octrooi-minded zijn'. Dus als je dan wilt dat er nog iets met je vondst gebeurt, dan moet je zelf het octrooi maar aanvragen. En de TH dan, kan die dat niet doen? Jonkers: 'Om een octrooi aan te vragen, te exploiteren en in

eens wat in licentie uitgeven of er een aardig adviseursschap in het bedrijfsleven aan overhouden.' Een hobby voor professoren met een charitatief tintje? Voor professor Jonkers niet. Die begint nu aardig vruchten te plukken van één van zijn octrooiën. Over vijf jaar is de maximale termijn van dat octrooi verlopen, maar naar zijn zeggen zal hij de kosten er dan ruimschoots uit hebben. Strijkt zijn vakgroep daar nog wat van op? 'Nee, dit is een privékwestie,' aldus Jonkers. Dat het een privékwestie kan zijn, komt voornamelijk omdat de TH er geen octrooi-beleid op na wenst te houden; op centraal niveau is het onbekend wie er octrooiën heeft, hoeveel en waar. 'Octrooiën?', dat kost een TH alleen maar geld,' reageert huisjurist Anne Marten Groenman laconiek. Liever kwijt dan rijk, zo lijkt het motto te luiden. Transferpunter Van Barneveld noemt de TH niet 'vies van octrooiën'. Doch het streven bij contractresearch is om de octrooirechten aan de bedrijven die in het onderzoek participeren te verkopen. 'Per lumpsum of als percentage van de opbrengsten uit het octrooi voor het bedrijf,' aldus Van Barneveld. Geld voor de vakgroep wel te verstaan;

bij een onderzoek waarvoor de Stichting Technische Wetenschap en het TNO zeer in geïnteresseerd waren, maar er geen bedrijf gevonden kon worden voor de octrooirechten. Dus nam de THD het zelf (Lander: 'Bij wijze van uitzondering hoor, want van O&W krijg je geen geld om een echt octrooi beleid te voeren') in de hoop het later in licentie te geven of het octrooi te verkopen als er wel belangstelling op de markt is. Professor dr.ir. J. Davidse van de TH-Delft is er ook tegen dat wetenschappers zelf octrooiën verwerven. 'Ik ken wel collega's die dat doen, maar ik voel er niet veel voor. Principieel niet een omdat het praktisch (beheerstechnisch) erg moeilijk is om ze te houden.' Zijn vakgroep heeft een eigen regeling waarbij in sommige gevallen een octrooi op naam van de vakgroep genomen wordt. Omdat hij vindt dat de THD een verantwoordelijkheid heeft tegenover het Nederlandse bedrijfsleven, wordt van zo'n octrooi de licentie bij voorkeur aan een Nederlands bedrijf uitgegeven. En goedkoop. Om als maatschappelijk dienstverlenend instituut niet het ene bedrijf boven het andere bedrijf voor te trekken, kunnen meerdere Nederlandse bedrijven tegen hetzelfde lage tarief in aanmerking komen voor de licentie. Buitenlandse bedrijven betalen wat meer voor het gebruiksrecht. Met een ander aardig voorbeeld geeft Davidse aan dat ook een student-vriendelijk octrooi-beleid mogelijk is: op een afstudeeropdracht werd een octrooi aangevraagd en de betrokken student kreeg de helft van de opbrengst. 'Leuke start als je het bedrijfsleven ingaat,' aldus Davidse. Aan de THD is in '82 op een afstudeeropdracht een octrooi aangevraagd. Het ging om een nieuwe briefopener van WB-student Boudewijn Bijkerk. Het octrooi is voor het bedrijf waar hij zijn afstudeeropdracht deed. Veel meer dan de eer dat zijn naam in het octrooi genoemd wordt, krijgt hij er niet voor. ▶

(foto extern)

Drs. J.J. Hagen: uitvinders denken dat de wereld zit te wachten op hun vinding, wat vaak niet zo is....

beheer te houden, heb je onderscheidingsvermogen in de materie nodig. Een TH kan daar niet alert op zijn; om daarvoor experts in dienst te nemen, dat is te duur.' Anders denkt prof.ir. J.F. Ingen Housz, collega van Jonkers bij de Twentse werktuigbouwkunde hierover. Ook hij is in het bezit van wat octrooiën, maar zou het een hele zorg minder gevonden hebben als de TH de machinerie in huis zou hebben om de octrooi-aanvraag te doen. Ingen Housz: 'Daar zitten twee voordelen aan: 1. er is een professioneel iemand die de mogelijkheden beter kan overzien en 2. de kosten rusten niet op je eigen zak.' Hij denkt daarbij aan het Amerikaanse systeem waarbij elke universiteit een bureau heeft dat alle patenten exploiteert en beheert. Maar het besef dat: '... een octrooi meer kost dan het opbrengst...' aldus Ingen Housz, zal die constructie in Nederland wel onmogelijk maken, zo redeneert hij verder.

Kosten eruit

Hij zal blij zijn als hijzelf de kosten van zijn octrooiën er nog eens uit krijgt. Voor hem was het bovenal: 'Een geweldige leuke exercitie. Een investering voor de toekomst. Als ik straks met pensioen ben, heb ik nog wat om mee te spelen. Met een octrooi op zak kun je nog

individuele revenuen uit octrooiën voor wetenschappers vindt hij 'diefstal van intellectueel eigendom'. Collega Gaymans bij Chemische Technologie werkt al jaren zo: alle (ongeveer 6 tot nu toe) octrooiën van zijn onderzoek vervallen aan DSM. Soms wel eens al te voordelig, maar naar zijn zeggen stamt deze regeling 'Van voor de tijd dat we ons hard maakten om als THD geld binnen te halen'. Met het principe is hij het eens dat de octrooiën zo veel mogelijk naar het bedrijfsleven gaan. Wel doet een TH er goed aan er nog eens wat geld van terug te zien.

TH-Delft

Aan de TH Delft lijkt men iets alerter op een octrooi-beleid in te spelen. Een speciale kabinetsmedewerker aldaar, mr. P.J. Lander, verwoordt het THD-beleid dat de octrooiën wel degelijk aan de instelling toebehoren en niet aan een individuele medewerker. Tenslotte zitten er belastingcenten in het onderzoek aan een TH. Hetzelfde geldt natuurlijk voor de individuele octrooiën van professoren.

Het Delftse uitgangspunt is dat de octrooirechten verkocht worden aan een bedrijf maar in uitzonderingsgevallen zet de TH Delft zelfs ook nog wel een octrooi op eigen naam. Pas geleden is dat gebeurt

Uitvindersloon

Het Groningse college van bestuur wil het uitvindersloon aan de universiteit introduceren. Medewerkers die een octrooiabele uitvinding doen zouden in de toekomst 10 procent van de opbrengst van het octrooi persoonlijk uitbetaald krijgen. Dit met een maximum van f25.000 gulden per jaar. Een Willy Wortel premie dus, die volgens de voorzitter van het Groningse CvB dr. Borgman gezien moet worden als blijk van waardering voor personeelsleden die de moeite nemen om een uitvinding ook verder te ontwikkelen tot de industrie kan worden geïnteresseerd. Uitvindersloon bestaat tot nu toe niet aan de universiteit. De vakgroep waar de uitvinder deel van uitmaakt deelt wel ruim in de eventuele weelde van een geëxploiteerd octrooi. De uitvinder merkt echter niets in zijn eigen loonzakje. In zijn nota Contractonderzoek van ex-minister dr. A. Pais houdt de regering staande dat het uitvindersloon al inbegrepen is in de normale honorering. Het is daarom niet zeker dat de RUG zelf kan besluiten het uitvindersloon te introduceren.

Kansen

Het THE-beleid dat tot op heden van kracht is geweest is verwoordt in een brief van het college van bestuur gedateerd 17 januari 1978.

Onderscheid wordt gemaakt tussen uitvindingen die binnen het kader van contractresearch gedaan worden en uitvindingen die buiten dat kader gedaan worden. Ingeval van contractresearch verwerft de THE de rechten op een uitvinding, welke volgens de in het contract genoemde voorwaarden aan de medecontractant verkocht worden. TH-medewerkers en studenten nemen op vrijwillige basis deel aan contractresearch en gaan daarmee automatisch accoord met de in het contract vermelde overeenkomsten.

Anders is het wanneer geen sprake is van contractresearch. In dat geval geldt als uitgangspunt dat, zoals in de brief staat, '...een uitvinder-personeelslid/student in principe als rechthebbende op de uitvinding wordt beschouwd en niet de hogeschool, rekening houdend met de heersende opvatting over de interpretatie van artikel 10 van de Rijsoctrooiwet.' Wel stelt het college dat de uitvinder naast een eventueel contract met een geïnteresseerde derde ook een overeenkomst met de THE dient

Mr. Gerard Lampe: wellicht richt THE stichting op....

te sluiten, dit als vergoeding voor het gebruik van werktijd en THE-faciliteiten bij het tot stand komen van de uitvinding.

Johan Schoofs en Brugt Groeneveld, beiden werkzaam bij het Transferbureau van de THE zijn van mening dat de Eindhovense hogeschool duidelijk kansen laat liggen: 'Er zijn veel meer mogelijkheden om inkomsten uit octrooicenties te verwerven dan nu benut worden. Dat wil niet zeggen dat de TH alles moet gaan octrooien. Je moet eerst weten dat er voor een bepaald product een markt is, dan pas heeft het zin. Een heroverweging van het octrooibeleid van de THE is op zijn plaats. Dat is in het belang van de THE én van de Nederlandse industrie.'

Ook individuele wetenschappers laten wel eens kansen liggen volgens de beide transferfunctionarissen. 'In hun ijver vertellen zij op congressen al het fijne van nieuwe uitvindingen. Als het idee echter op die manier in de openbaarheid is geweest kan het als regel niet meer geoctrooieerd worden. Ook komt het voor dat een bedrijf zoiets oppikt en in productie neemt. Maar je hoeft dan niet meer aan te komen met een claim op royalties, die vlieger gaat dan niet meer op.'

Mr. Gerard Lampe, hoofd van het Bureau Juridische Zaken van de THE, onderschrijft dat een herbezuiniging over het octrooibeleid gewenst is. 'Wij zijn aan het zoeken naar een mogelijkheid om een externe rechtspersoon, wellicht

Bedrijvigheid op de ontwerp-afdeling van het Nederlands Octrooibureau, een van de drie grotere octrooibureaus in ons land. Per jaar worden daar zo'n 4000 aanvragen afgehandeld.

een stichting, in het leven te roepen. Een duidelijk octrooibeleid past in dit denken.'

Het Transferbureau van de THE wordt 1 à 2 maal per week met een idee voor een octrooiaanvraag geconfronteerd. Het overgrote deel hiervan zijn aanvragen voor vindingen die binnen contractresearch tot stand zijn gekomen. Maar ook studenten doen aanvragen. Groeneveld: 'Men is gevoeliger geworden voor het beschermen van ideeën. Dat hangt natuurlijk ook samen met de toename van het aantal jonge starters.' Johan Schoofs wijst in dit verband op de zogeheten gratis admissieregeling. Studenten met een goed idee kunnen volgens deze regeling van de Rijksnijverheidsdienst gratis hulp krijgen bij een octrooiaanvraag.

Diefstal

Op het ministerie van Onderwijs en Wetenschap, waar de wandelingen zwanger zijn van het woord 'privatiseren', wordt al jaren druk gepekerd op een alomvattend octrooibeleid voor de instellingen van WO. Enkele jaren terug is men begonnen met een inventarisatie aan de universiteiten en hogescholen en in de nota Contractresearch van twee jaar geleden, verklaarde de minister dat wetenschappers niets méér aan hun (contract)onderzoek hoeven te verdienen dan ze met hun eigen vorstelike salaris al krijgen. Dus geen extra inkomsten uit octrooien. Haagse ambtenaar mr. R. Brouwer, belast met deze zaak, zijn de individuele octrooien een doorn in het oog: 'Feitelijke diefstal van kennis,' noemt hij het. Brouwer: 'Volgens de wet zijn het de rechten - in het geval - de TH's. Maar het probleem is dat de TH's dat recht laten liggen. Ze kunnen het ook niet goed hantieren door gebrek aan octrooi-expertise. Beter is het geregeld in de Bondsrepubliek waar de equivalent van onze octrooiwet, de Arbeitnehmer-Befinder Gesetz fijnmazig regelt dat Hochschuldocenten uitgesloten worden van de algemene uitvindersbescherming. Daar kan een w.p.-er geen octrooi krijgen. Wij van O&W zouden ook wel een wetswijziging in die zin voorstaan, maar dat valt binnen de competentie van Justitie en niet van ons.'

Toch kan Brouwer aankondigen dat in Den Haag de hele

octrooi-problematiek in het Wetenschappelijke Onderwijs binnenkort weer opgepakt zal gaan, onder andere in het rechtspositiebesluit voor het Wetenschappelijke Personeel. Ook de auteursrechten vallen daaronder, waarvoor ongeveer hetzelfde verhaal opgaat als de octrooirechten.

Voorlopig zal de richtlijn zo zijn dat de instellingen van WO, bij gebrek aan de nodige expertise, zo min mogelijk octrooien op eigen naam moeten nemen, maar zo mogelijk alles aan bedrijven doorspelen. Voorop staat dat als wetenschappelijk onderzoek resulteert in een octrooi, de universiteit of hogeschool daar ook de vruchten van moet plukken: men moet iets van de opbrengst terugzien.

(vervolg van pag. 1)

Afvalstoffen

dit onderzoek moet doen of dat het thuishoort bij de westelijke provincies waar het huisvuil tot aan de lippen staat. (Sinds België de grenzen gesloten heeft voor Nederlands vuil transporteert Amsterdam de plastic zakken naar Noord-Frankrijk en Oost-Duitsland.) De hoogleraar gaf er toch de voorkeur aan om voorzichtig verder te experimenteren. Dat zou wel wat geld kosten, maar op lagere termijn zou het goedkoper uitkomen. Gedeputeerde Van Lieshout liet desgevraagd weten dat hij een groot voorstander is van voorko-

Makelaars

Op de vrije markt springt men handig in op de handel in octrooien voor bedrijven. Her en der komen makelaarskantoorjes in octrooien als paddestoelen uit de grond. Zij noemen zich 'intermediar in kennis en nieuwe producten' en doen datgene wat octrooigemachtigden van hun erecode niet mogen: handelen in octrooien. Een bekend bureau is Licentec in Utrecht, waar de meeste universiteiten en hogescholen bemiddeling zoeken. Als bijvoorbeeld een TH met een potentieel octrooi komt, zoekt Licentec daar een klant voor. Vindt hij die, dan worden de octrooirechten verkocht aan dat bedrijf en strijkt Licentec een schappelijk courtage op. Over de jaarmet die dat Licentec oplevert, kon geen informatie verschaft worden. Ook niet over hoeveel octrooien men jaarlijks voor een TH met succes verhandelt ('geen tijd'). Maar als de wetenschappelijke verslagen een uitputtende opsomming van het aantal octrooien geven, moeten er dat zo'n vier à vijf per TH per jaar zijn. De TH's in Twente en Delft zien liefst alles via Licentec gaan.

Toch is op dit moment de situatie rond de octrooien op universitair onderzoek allerminst helder; een duidelijk octrooibeleid is er niet, al wordt gepoogd zoveel mogelijk naar de bedrijven door te spelen. De ene keer rechtstreeks als contractbeding inzake onderzoek voor derden, de andere keer via een bureau als Licentec. En ondertussen lopen er professoren tussendoor die ook nog wat octrooien op eigen naam hebben staan. Daarnaast zijn er octrooien op naam van een vakgroep of zelfs op naam van een TH. Het is maar welke pionier het niemandsland het eerst betreedt. Het feit dat niemand precies weet hoeveel ermee verdiend wordt of verdiend kan worden, spreekt al boekdelen. Schuilt er in octrooien een nieuwe zijkant van de derde geldstroom? En zo ja, wie kanaliseert 'm?

Een medewerker van het Waste Management Project geeft uitleg aan enkele leden van de commissie milieuhygiëne van de Provinciale Staten van Brabant. Tweede van rechts: gedeputeerde Van Lieshout.

Nico Siewert

Kennismakingsbijeenkomst met humanistisch raadsman

Op dinsdag 25 oktober wordt er om 20.00 uur in het hoofgebouw, kamer 0.35 een kennismakingsbijeenkomst gehouden met de humanistisch studentenraadsman. Deze, Nico Siewert, die zich zelf liever vertrouwensman noemt, is nu vanaf januari op de TH werkzaam. Twee middags in de week, dinsdag en donderdag is Nico Siewert op de TH beschikbaar. In kamer 2.17 in het auditorium, boven de Senaatszaal.

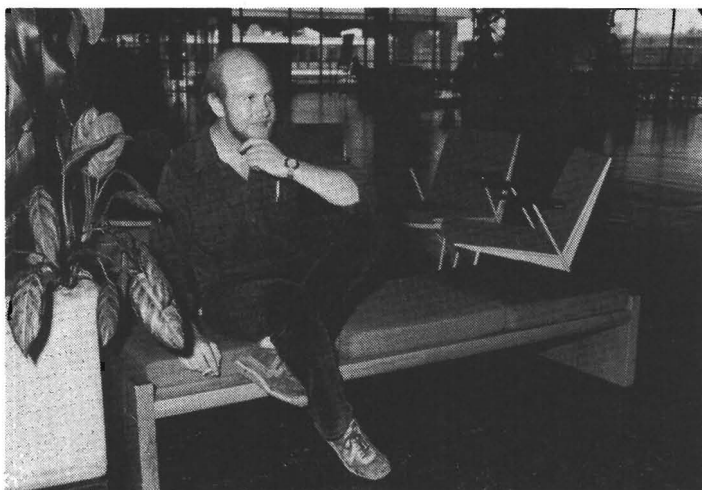
Van de redactie

In januari kwam Nico Siewert als tweede humanistisch raadsman naast Peter Ginter op de TH zijn werk doen. Ginter is inmiddels weer vertrokken. Siewert wil na een rustige aanlooperperiode, waarin hij zich op de TH heeft kunnen oriënteren, nu een actiever beleid gaan voeren. Zegt: 'Ik wil me nu wat actiever gaan opstellen. Meer dingen gaan organiseren. Er komt in ieder geval al een expositie van twaalf cartoonisten op de TH. Verder zijn er plannen voor een informatie-markt en een serie cursussen met gastdocenten.' Starten wil hij echter met een algemene kennismakingsbijeenkomst voor mensen die geïnteresseerd zijn en voor de studenten die bij de Intro al om informatie zijn geweest.

'In de Introductieweek bestond er vrij veel belangstelling voor het werk van de humanistisch raadsman,' zegt Siewert. 'Vandaar dan ook op de eerste plaats die kennismakingsbijeenkomst. Hier voor moet men zich wel even van te voren aanmelden op kamer 2.17 of t.st. 2786. Tijdens die bijeenkomst wordt ook het programma voor de studenten bekend gemaakt en besproken.'

Vooraf sinds de Intro week bestaat er toch veel belangstelling voor het werk van de vertrouwensman. Dat blijkt uit het feit dat men Siewert steeds vaker telefonisch weet te vinden.

'Niet altijd voor het oplossen van problemen. Ook gewoon om maar eens te komen praten,' vertelt Siewert. 'Sinds de Intro is er ook meer bekendheid met mijn werk.'

Nico Siewert: in de introductieweek bestond er vrij veel belangstelling voor het werk van de humanistische raadsman.

Erg verheugd is hij er ook over dat een aantal studenten hem nu bij zijn werk behulpzaam is. Het is de bedoeling dat deze samen met Siewert een gespreksgroep gaan vormen. Over die gespreksgroep zal met het in de bijeenkomst op 25 oktober ook hebben. Siewert die zo'n twintig uur vrijwillig met het raadswerk bezig is op de TH

is erg blij met die toenemende interesse.

'Het stimuleert me erg in het werk. Ik kan nu ook wat meer gaan doen dan alleen inhoudelijk bezig zijn, weet hij te melden.

Studentenkerk Tilburg uit bisdomverband

De ledenvergadering van de studentenparochie 'Maranatha' in Tilburg heeft besloten zich terug te trekken uit het bisdomverband 's-Hertogenbosch. De parochie wil niet meer de verantwoordelijkheid dragen voor het studentenpastoraat zoals dit haar door het bisdom is opgedragen. Maranatha wil buiten het parochieverband en buiten het gebouw aan de Prof. Cobbenhagenlaan verder gaan als basisgroep in Tilburg.

Van de redactie

Als reden voor haar besluit noemt de Tilburgse studentenparochie dat er de laatste jaren geen communicatie met het bisdom mogelijk is geweest. Inhoudelijke gesprekken over het pastoraat werden vanuit het bisdom tegengehouden, op het gebied van het

personeelsbeleid zou er zelfs sprake zijn van een boycot. Voor de met subsidie van het bisdom betaalde krachten voor het vormingswerk zal het bestuur van Maranatha ontslag aanvragen. Voor studentpastor pater Wilfried Kok betekent dit dat hij in de

nieuwe gemeente voorlopig gewoon als lid meedraait. Hij zal zijn vertrek uit Maranatha en daarmee uit een vast kerkelijk dienstverband regelen, o.a. met het bisdom. De katholieke hoger-onderwijsinstellingen in Tilburg wordt verweten in gebreke te zijn gebleven doordat zij nauwelijks raad wisten met de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de grondslag van instellingen voor bijzonder hoger onderwijs. Zij hadden volgens Maranatha zelf alle moeite moeten doen belangstelling te wekken voor het studentenpastoraat.

Jammer

Bij monde van Nol Sales zeiden

de studentenpastores van de Eindhovense Studentenkerk (ESK) het jammer te vinden dat het in Tilburg zo gelopen is. Het bericht heeft hen overvallen. De ESK weet zich op verschillende punten verwant met Maranatha, wat betreft haar maatschappelijke keuzes en ook op wetenschappelijk gebied. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de Eindhovense opzet tot een soortgelijke beslissing als van Maranatha zou kunnen leiden. 'Het is jammer dat ze daar geen andere uitweg meer zagen', aldus pastor Sales.

Notitie advies en overlegstructuur Bedoeling minister onduidelijk

Weinig enthousiast en soms fel negatief zijn de reacties van verschillende betrokkenen op de voornemens van minister Wim Deetman om te komen tot een nieuwe advies- en overlegstructuur voor het hoger onderwijs.

In een notitie hierover stelde Deetman, zoals eerder vermeld, voor om de Academische Raad en op termijn ook de HBO-raad te vervangen door een kleine Adviesraad voor het hoger onderwijs, en tevens om de vele overlegcircuits van dit moment te vervangen door nog slechts enkele, waarvan de overlegkamers voor w.o. en h.b.o. het belangrijkste zijn.

Democratisch

De commissie voor de bestuurs-hervorming (commissie Slagter) die adviseert over de werking van de universitaire bestuursorganisatie, komt deze week met een officiële reactie, maar secretaris Hermans laat weinig onduidelijk-

heid bestaan door te verwijzen naar verschillende rapporten van deze commissie uit het verleden, mede op basis waarvan de WWO '81 tot stand is gekomen. 'Die rapporten waren weloverwogen, en ik verwacht niet dat de commissie haar adviezen van toen

in de kachel zal gooien. De vraag is natuurlijk of de argumentatie van de minister overtuigend is'. Prof. Stan Ackermans, voorzitter van het rectorencollege, sluit zich daarbij aan. 'In de huidige vormgeving is sprake van échte invloed van de universitaire basis. Ik heb daarom een voorkeur voor de huidige situatie, die soms omslachtig en kostbaar is, maar wel democratisch.'

De Landelijke Studenten Vakbond (LSVB) vindt bij monde van secretaris Gerard Bosman dat de voornemens tekortschieten op het gebied van de rechtspositie van studenten. Hij wil voor het overleg daarover een aparte plaats, zoals dat ook zal blijven bestaan voor het overleg met de bonden van

wetenschappelijk personeel. Bosman is verder tegen gemandateerd overleg (waarin vertegenwoordigers van de instellingen de bevoegdheid hebben om afspraken te maken met de minister). 'Er moet plaats blijven bestaan voor terugkoppeling naar democratisch gekozen organen.'

De Tweede Kamer moet binnenkort beslissen hoe en op welke termijn zij de voornemens zal gaan behandelen. De fractiestandpunten zijn daarover nog niet rond maar voorzover minister Deetman verwacht een en ander snel gefiatteerd te krijgen, lijkt hem dat niet te lukken.

'Persoonlijk vind ik dat we de

(vervolg zie pag. 10)

Elke dag komen er acht werkloze academici bij

Dat een doctoraalbul of een ingenieursdiploma geen enkele garantie meer vormt voor een goedbetaalde baan annex flitsende maatschappelijke carrière is de laatste jaren wel duidelijk geworden. Nu, medio 1983 komen er dagelijks acht werkloze academici bij en is het totale aantal gestegen tot rond de 13.000. Bij bestudering van de werkloosheidscijfers per studierichting doemen daarom onvermijdelijk een serie vragen op. Hoe heeft die spectaculaire stijging tot stand kunnen komen? Wat doen de beleidsmakers eraan? Hoe reageren de opleidingen? Wordt het zo langzamerhand geen tijd voor het instellen van studentenstops op basis van de maatschappelijke behoefte?

Deze week een bijdrage van Nijmeegse collega's van het KU-Nieuws. Volgende week een verhaal met o.a. reacties van enkele werkloze ingenieurs van de THE.

René Buck/Bert Heffels/
Ruud Keulers/UP

Werkloosheid onder academici is géén recent verschijnsel. Al in december 1972 waren ruim vijftienhonderd afgestudeerden vergeefs op zoek naar werk. De toename van de omvang van het verschijnsel is wél volkomen nieuw. Zoals de grafiek laat zien is 1982 het grote rampjaar. In dat jaar stijgt de werkloosheid van afgestudeerden van 7692 tot 11.242, een stijging van veertig procent! In de eerste helft van dit jaar zijn daar nog eens vijftienhonderd werklozen bijgekomen. Anders gezegd, elke dag melden zich acht drs. of ir. bij een arbeidsbureau ergens in Nederland. Bij deze cijfers dient bedacht te worden dat niet alle afgestudeerden zich inschrijven bij een arbeidsbureau. Zo'n tachtig procent van de afgestudeerden laat zich inschrijven bij een arbeidsbureau, laat desgevraagd J. Kwinckenberg, medewerker van het Bureau Arbeidsvoorziening Academici (ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid), weten.

Het aandeel van de vrouwen onder de werklozen is de laatste jaren redelijk constant, rond de 28 procent. Overigens lag dit percentage halverwege de zeventiger jaren tien procent lager. De werkloosheid onder vrouwelijke afgestudeerden is het voorbije decennium dus niet alleen absoluut, maar ook relatief, gestegen. Een andere indicatie van de problemen op de arbeidsmarkt voor academici, vormt het aantal werkzoekenden, dat al langer dan één jaar ingeschreven staat bij een arbeidsbureau. Eind 1980 waren er dat 1395, eind juni 1983 blijken er al 4414 'langdurig' werklozen te zijn. In relatieve cijfers betekent dat dat drieneenhalf jaar geleden bijna een kwart van alle werkloze afgestudeerden langer dan een jaar werkzoekend was, terwijl dat nu al 35 procent is. Vooral sociologen, antropologen, psychologen en biologen blijven langduriger werkloos dan andere academici. De bètawetenschappen gaat het relatief gezien nog redelijk, al is het aantal werkloze biologen gigantisch hoog en vormen de werkloze scheikundigen een 'goede' tweede. Het fabeltje dat technische wetenschappers nog goede kansen hebben op werk, kan ook de prullebak in: 693 werkloze technische wetenschappers en nog eens 617 werkloze ingenieurs bouwkunde is bepaald niet mis.

Paniekvoetbal

De eerste die een jaar geleden aan de bel trok was de - toen nog Nijmeegse, tegenwoordige Rotterdamse - hoogleraar prof.dr.ir. J. Ritzen. Uit het regeerakkoord

vinden, een wijze die Ritzen omschrijft als het 'tunneleffect': afgestudeerden blijven relatief lang zoeken naar een hele specifieke werkring, die direct in het verlengde van hun studie ligt. Pas als dat na lange tijd niet lukt, oriënteert men zich op een bredere terrein.

Bedrijfsleven

Ook op de universiteiten zal er het een en ander moeten veranderen. Daar hangt, aldus Ritzen, nog teveel een sfeertje van 'je gaat toch de kwartaire sector in'. Met name de onderwijsgevenden zullen zich op dat punt moeten heroriënteren, aangezien de perspectieven van de afgestudeerden sterk verminderd worden door deze blikvernuwing. Een andere complicerende factor in dat overschakelingsproces vormt het bedrijfsleven. In Nederland is slechts zes procent van de hogere opleidingen werkzaam in de bedrijvensector, een percentage dat in ons omringende landen als Duitsland, Denemarken en Frankrijk aanzienlijk hoger ligt. Traditioneel is er in Nederland bijna geen enkel klein bedrijf dat een academicus in dienst heeft. Ritzen over de oorzaken daarvan: 'Dat heeft natuurlijk voor een belangrijk deel te maken met de lonen. Je zult er echter naar toe moeten, dat werkloze academici terecht komen op een lagere functie in het bedrijfsleven.'

De vraag is natuurlijk of daardoor de werkloosheid niet verschoven wordt in de richting van de lager opgeleiden. Ritzen vindt duidelijk van niet: 'Zo iemand zit dan wel op een lagere functie, maar hij vertegenwoordigt op die plek wel een meerwaarde. Hij geeft een betere invulling aan die functie dan een lager-opgeleide, hetgeen dus geen verdringing van één op één is, maar van één op een half. Een TH-ingenieur draagt nu eenmaal meer bij dan een HTS-er, simpelweg omdat hij langer gestudeerd heeft. Als je dát niet meer gelooft, dan valt de reden weg om dat onderwijs nog langer in stand te houden.'

Beiaard

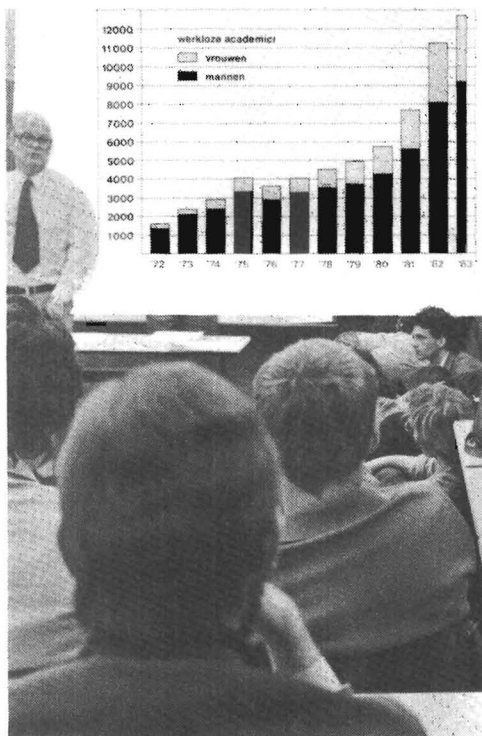
Een van de mogelijkheden om toch ook binnen de kwartaire sector het een en ander aan het scheppen van werkgelegenheid te doen is vervat in de dit jaar verschenen ministeriële notitie Beiaard. Minister Deetman van Onderwijs en Wetenschappen wenst in die nota een mogelijkheid te zien om jaarlijks enkele duizenden afgestudeerden aan te kunnen stellen als 'jonge onderzoeker' voor een periode van vier jaar.

Niet alleen goed voor de werkgelegenheid, maar tevens een geschikt middel om de vergrijzing in het wetenschappelijk onderzoek tegen te gaan en een poging om perspectief te bieden voor onderzoekers als aankoop voor een latere baan in de onderzoeksweld of elders in de maatschappij. Niet iedereen is even overtuigd van de heilzame werking van het plan, maar de minister lijkt daar niet wakker van te liggen: 'Ik wil er wel op wijzen, dat in de voorstellen voor de twee fasenstructuur, zoals die er tot vorig jaar lagen, dat perspectief volkomen ontbrak. Sommigen vinden echter dat ik gewoon door had moeten gaan volgens het stramien dat mijn ambtsvoorganger Pais getrokken heeft. Welnu, als een meerderheid in het parlement vindt dat die weg moet worden behandeld, dan valt dit perspectief voor vele duizenden weg. Gewoon weg.' Ook prof. Jo Ritzen is van mening dat er inderdaad goede kanten zitten aan de nota-Beiaard, maar het gaat om een herverdeling van de inkomens, er komt geen extra geld binnen bij de universiteiten. Je wordt als onderzoeker aangesteld, maar dan met een lager salaris, zodat er meer mensen aan bod kunnen komen. Ik vind wel, dat tegenover dat lagere salaris voldoende onderzoeksbegeleiding moet staan. Nu lijkt het er teveel op, dat ze ook flink wat onderwijs moeten gaan geven.'

Er bestaat uiteraard nog een andere mogelijkheid om het hoofd te bieden aan het overschot aan academici op de arbeidsmarkt, namelijk via een vermindering van

van 1982 en de Miljoenennota 1983 concludeerde Ritzen, dat er grote problemen zouden komen in de kwartaire sector, globaal gezegd dus de hele niet-commerciële dienstverlening, het traditionele afzetgebied voor het merendeel der academici. Door de gigantische bezuinigingen en omhoogingen in die sector is de vraag naar afgestudeerden drastisch verminderd.

Volgens Ritzen is daar door de verantwoordelijke ministeries niet of nauwelijks op ingespeeld. De manier waarop de overheid nu dan ook reageert is volgens hem dan ook te kwalificeren als paniekvoetbal. Desondanks kunnen, afgestudeerden nog slechts één kant op, die van de marktsector. 'Dat wordt de keuze, of werkloos of de marktsector. Op dit moment werkt zo'n driekwart van de afgestudeerden in de kwartaire sector, maar de vraag naar academici is door de overheid stopgezet. Je moet dan wel trachten om via aanpassingsprocessen te zorgen dat mensen in de marktsector terecht kunnen. Die processen hebben weliswaar tijd nodig, maar de overheid kan proberen om dat proces te beïnvloeden'. Aanpassing die voor een belangrijk deel voor rekening van de student zal moeten komen. Die blijken namelijk volgens een heel stereotype manier een baan te

Aan de statistieken is te zien dat het aantal werkloze academici de laatste jaren zeer snel aan 't stijgen is.

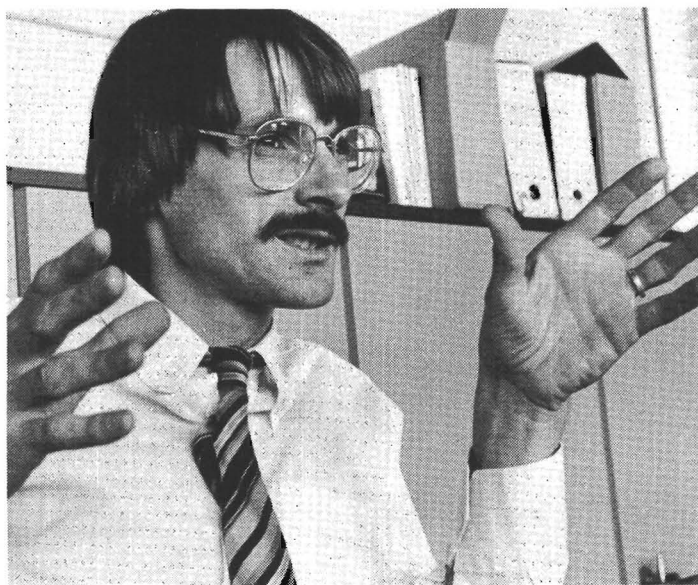
het aanbod. In het afgelopen jaar vielen vanuit Den Haag al voorzichtige geluiden te horen over afstemming van dat aanbod op de maatschappelijke behoefte. Geluiden die snel verstomden onder de storm van protest die opstak onder de onderwijsvragenden. Niettemin leeft het idee nog immer, al is de terminologie wat aangepast. Minister Deetman: 'Er treedt een duidelijke verschuiving op van werken naar vrije tijd. Die veranderingen in de samenleving zijn ingrijpend van aard, waardoor, los van de vraag of er werk is, de behoefte aan onderwijs zal toenemen. Ik vind dus, dat je de toestroom tot het wetenschappelijk onderwijs als zodanig niet moet beperken, want dat zou in flagrante strijd zijn met de maatschappelijke ontwikkelingen. De vraag of je binnen het aanbod van het wetenschappelijk onderwijs daarom maar alles op z'n beloop moet laten, is echter vers zoveel.

Excesbestrijding

Er zijn studierichtingen, die zeer kostbaar zijn, die afgestudeerden afleveren die op de arbeidsmarkt in hoge mate niet-flexibel zijn of waarbij de maatschappelijke behoefte zodanig gering is, dat een adequate opleiding niet mogelijk is. Neem bijvoorbeeld de leraren: die moeten getraind worden in de klas en als er weinig leerlingen zijn kun je niet in één klas een heleboel leraren-in-wording neerzetten. Bij dat soort opleidingen moet je zeggen: het is verstandig om de behoefte enigszins te beperken. Ik noem dat excesbestrijding en daarover kan het parlement binnenkort ook een wetsvoorstel verwachten.' Een maatregel waarmee je overigens niet voorzichtig genoeg kunt omspringen, zo laat de historie volgens Jo Ritzen zien. Er zijn in het verleden wel meer periodes geweest met een overschot aan hoger opgeleiden, die dan ook structureel gevolgd werden door periodes met tekorten. Zo'n situatie deed zich bijvoorbeeld voor rond 1890, hetgeen in de jaren 1910-1915 leidde tot een tekort aan leraren. Een positief element daarvan was wel, dat de vrouwenemancipatie daardoor een doorbraak te zien gaf, omdat vrouwen toen ineens blijikbaar wel goed genoeg waren om voor de klas te staan. Eenzelfde situatie (afgezien dan van het emancipatie-aspect) deed zich voor in de jaren '30. De ingenieurs zaten destijds letterlijk op de tram, met als gevolg dat er in de na-oorlogse jaren grote tekorten aan hoger opgeleiden te zien waren.

Kortzichtig

Toch ziet Ritzen wel wat in toelatingsbeperkingen met name gericht op de opleidingen voor de tertiaire sector: 'Zowel uit de begroting als uit het regeerakkoord valt te voorspellen hoeveel mensen daar nog nodig zijn. Die sector is namelijk redelijk goed af te bakenen. De criteria die je bij eventuele toelatingsbeperkingen moet aanleggen zijn de arbeidsmarktsituatie, de duurte van de studie en de mate waarin die studie specifiek is, niet flexibel dus. Op dit moment moet je dan concreet denken: medicijnen, tandheelkunde en farmacie, en bij de HBO-opleidingen aan de sociaal-culturele richtingen, de sociale academie, de pedagogische academie en fysiotherapie.' Voor het verzet tegen dit soort maatregelen heeft Ritzen maar één kwalificatie: 'Kortzichtig.' Daarnaast staat een dergelijke toelatingsbeperking natuurlijk op

(foto extern)

Prof. Jo Ritzen: verzet tegen beperking van de instroom bij bepaalde opleidingen is alleen maar kortzichtig....

Aantallen werkloze academici per 1 juli

Studierichting	Mannelijk	Vrouwelijk	Totaal
Bedrijfskunde	66	1	67
Elektrotechniek	125	1	126
Tech. Natuurkunde ir.	52	1	53
Chem. Techn. ir./drs.	61	3	64
Anorg. Chemie ir.	21	2	23
Org. Chemie ir.	19	1	20
Anal. Chemie ir.	10	-	10
Biochem. ir.	26	2	28
Overige Chemie ir.	50	2	52
Werktuigbouwkunde	158	1	159
Bouwkunde ir.	574	43	617
Wiskunde ir.	54	1	55
Vrije studierichting	36	20	56
Exp. Nat. drs.	109	3	112
Theor. Nat. drs.	65	-	65
Fys. Geografie	55	6	61
Biologie drs.	561	223	784
Biologie ir.	49	26	75
Wiskunde drs.	139	15	154
Sterrenkunde	26	5	31
Anorg. Chemie drs.	48	5	53
Org. Chemie drs.	45	3	48
Anal. Chemie drs.	23	-	23
Overige Chemie	84	3	87
Biochemie	118	21	139
Geodene	9	-	9
Scheepsbouw	15	-	15
Vliegtuigbouwkunde	21	1	22
Overige techn. wet.	54	3	57
Agrarische wetensch.	344	96	440
Economische wetensch.	492	20	512
Rechtsgeleerdheid	781	277	1058
Geneeskunde arts	764	332	1096
Geneeskunde doctoraal	127	39	166
Tandheelkunde arts	112	29	141
Tandheelkunde doct.	16	6	22
Diergeneeskunde arts	61	30	91
Diergeneeskunde doct.	15	5	20
Farmacie apotheker	44	22	66
Farmacie doct.	28	8	36
Politicologie	119	22	141
Sociologie westers	335	121	456
Sociologie niet-westers	62	29	91
Sociale Geogr./plan.	343	85	428
Cult. Antropologie	118	57	175
Andragogie/andragogiek	136	158	294
Agologie-agogiek	56	2	58
Psychologie	799	547	1346
Pedagogiek	72	130	192
Soc. pedagogiek	41	60	101
Orthopedagogiek	55	248	303
Nederlands	208	123	331
Alg. Taal Wet.	41	28	69
Alg. Lit. Wet	-	-	-
Div. Talen	248	274	522
Wijsbegeerte	96	10	106
Geschiedenis	399	123	522
Theologie	132	23	155
Kunstgesch.	85	1	86

(niet volledig)

gespannen voet met het onderwijs-adagium van de afgelopen jaren, dat hoger onderwijs bereikbaar dient te zijn voor velen. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd, dat de honger naar kennis de komende jaren nog sterk zal toenemen, juist omdat mensen meer tijd krijgen om die kennis te vergaren.

Zoals minister Deetman al eerder in dit verhaal verwoordde, is die behoefte het gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen, die mede hebben geleid tot, bijvoorbeeld, het ontstaan van de Open Universiteit in Nederland. De minister is dan ook geenszins van plan om die behoefte in te dammen: 'Nogmaals, uitgangspunt is voor mij, dat de toegankelijkheid moet zijn verzekerd. Deskundigen zijn het er internationaal over eens, dat de behoefte aan kennis, op deelgebieden of anderszins, toeneemt. Die behoefte afremmen is heel dom, dat kun je niet doen. Het feit dat academici in toeneemende mate werkloos worden is voor mij op zich geen reden om de toegang tot de universiteiten te beperken.'

Volgens Jo Ritzen moet de oplossing eerder gezocht worden in een aanpassing van de onderwijsprogramma's en een betere voorlichting aan middelbare scholieren en studenten, vooral wat betreft de situatie op de arbeidsmarkt. Hij verwacht in dat kader wel het een en ander van de recent opgerichte Contactcentra Onderwijs-Arbeidsmarkt. Daarnaast is volgens Ritzen een intensivering van de contacten tussen universiteit en hun onmiddellijke omgeving dringend geboden. Hij verwijst daarbij naar de situatie in Nijmegen: 'Je hebt daar een grote universiteit in een omgeving met veel werklozen. Je kunt je dan afvragen: wat doet de universiteit eigenlijk voor die groep werklozen? Eigenlijk niets, maar men zou zich kunnen bezinnen op wat men kan doen.'

Cursus Ondernemen

Voorts verdient het volgens Ritzen aanbeveling om in elke opleiding een cursus 'Zelfstandig Ondernemen' op te nemen: 'We kunnen de afgestudeerde niet in de kou laten staan als de kwartaire sector geen mogelijkheden meer biedt om aan het werk te komen. We zullen de mensen moeten stimuleren om zelf iets te beginnen.' Ritzen gaat er daarbij als rechtgeaard econoom vanuit, dat iedereen méér wil, dat er dus nog genoeg onvervulde behoeften zijn waaraan voldaan moet worden: 'Iedereen wil méér, sommigen een beter milieu, anderen een hoger inkomen. Er bestaat een onvervulde vraag naar dingen en diensten en daar moet je op inspringen. In een dergelijke cursus kun je zaken als boekhouden, patenten, octrooien, etc. behandelen. Zeker op de lange termijn geloof ik dat zo iets heel nuttig is.'

Volgens Ritzen zijn er dus nog mogelijkheden om aan de bak te komen, al zullen de studenten en de instellingen daar een flinke steen aan moeten bijdragen. Tot nu toe vindt nog driekwart van de afgestudeerden binnen een jaar werk. Dat is in ieder geval méér dan andere beroepsgroepen. Dat percentage daalt echter, snel zelfs...

Woensdag 19 oktober
Grote zaal 11.45 uur

Cyclus: 'Weer Fascisme?'

Jongeren en fascisme

Onder deze titel vindt de tweede lezing plaats in het kader van het programma 'Weer fascisme?'. Het zijn vooral groepen jongeren die vaak het stempel 'fascistes' opgedrukt krijgen. Aanleiding hiervoor zijn hun provocerende uitlatingen en hun agressief gedrag. De bijeenkomst zal uit twee delen bestaan.

Randgroepjongeren

In het eerste gedeelte zullen Harry Weytens en Alex van der Graaf, medewerkers Straatgroepenwerk Eindhoven, trachten antwoord te geven op volgende vragen:

- Wat zijn randgroepjongeren?
  - Welke plek nemen zij in de Nederlandse samenleving?
  - Wat is hun economische en politieke waarde in het systeem?
  - In welke mate kiezen zij zelf voor de situatie waarin zij verkeren, of is dit een opgelegde keuze?
- Tevens zullen ze het Eindhovense Straatgroepenwerk toelichten aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden.

Rechts-extrem activisme bij jongeren: dreiging of fictie?

Louk Hagendoorn, cultuurspsycholoog aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, zal in het tweede deel het rechts-extrem activisme bij jongeren aan de orde stellen. De economische crisis en de daaruit voortvloeiende bezuinigingen treffen in het bijzonder de jongeren. Er is een grote werkloosheid. Veel jongeren verliezen het vertrouwen in de mogelijkheden van de samenleving om hen een reëel toekomstperspectief te bieden. Zij schrijven de economische problemen toe aan buitenlanders en etnische minderheden en ze neigen naar rechtsradicale oplossingen voor de problemen.

Woensdag 19 oktober
Senaatszaal 11.45 uur

Chansons van Henny Griffioen

Op 19 oktober treedt Henny Griffioen op met Franse Chansons. Martijn Breebaart speelt daarbij piano. De samenwerking met Martijn Breebaart is in 1978 ontstaan tijdens studie schoolmuziek/piano aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam. Het repertoire bestaat uit Franse gedichten uit verschillende tijden, die Martijn op muziek heeft gezet. De stijl van de muziek varieert van enigszins klassiek tot swing. Daarnaast staan er enkele bestaande chansons op het programma van Michel Fugain en Yves Simon. Voor zover nodig geeft Henny een Nederlandse toelichting bij de chansons. In 1982 hebben ze de tweede prijs gewonnen op het Concours de chanson, georganiseerd door de Alliance Française.

Oproep Het ware gezicht van de informatiemaatschappij

Studium Generale wil in het voorjaar van 1984 een cyclus organiseren over 'De Informatiemaatschappij'; al eerder gaven wij daarover summiere informatie. De bedoeling van de cyclus willen we hieronder wat nader uitwerken, en tevens willen we studenten en medewerkers die aan de voorbereiding van deze cyclus mee willen werken vragen zich voor a.s. woensdag, 19 oktober, op te geven bij Studium Generale. Ook voor informatie kun je daar terecht t.s.t. 2071, vragen naar Joost de Vletter.

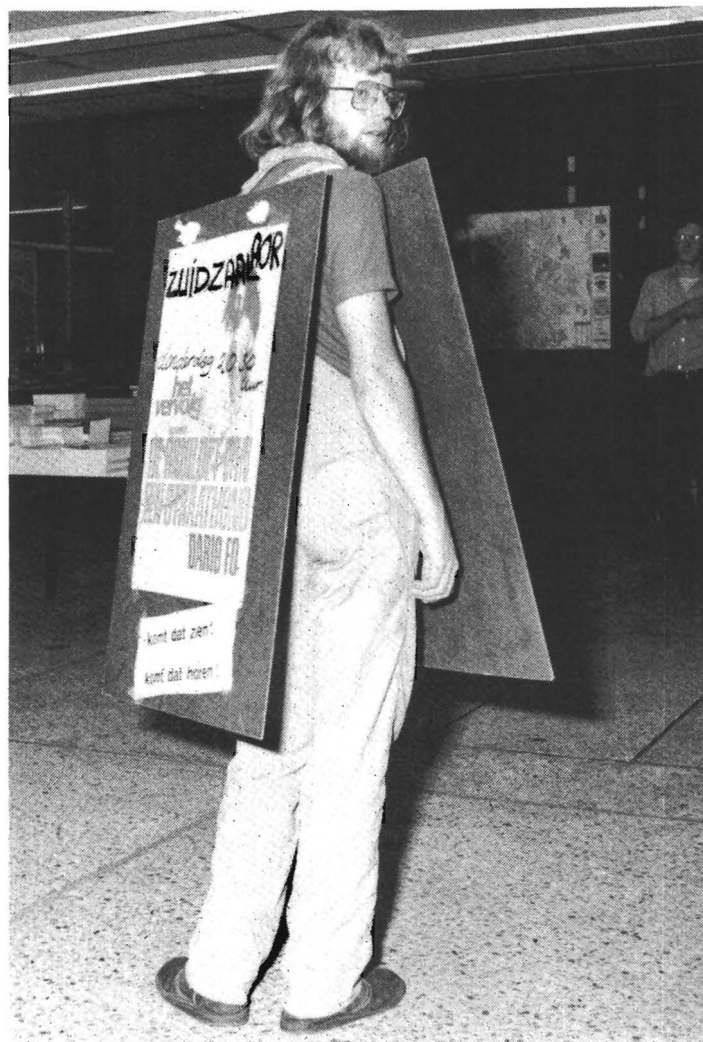
In publicaties met titels als 'De Informatiemaatschappij' of 'De Computersamenleving' is bijna altijd een hoekje ingeruimd voor een blik op de toekomst. Vrijwel altijd zijn dit rooskleurige schetsen van hoe de samenleving er in, zeg, het jaar 2000 uitziet. De techniek heeft dan gezorgd voor een land met louter tevreden, gelukkige burgers, die voortdurend bezig zijn zichzelf en anderen te informeren over nuttige en belangrijke zaken. De informatiemaatschappij wordt, aldus informaticus Jan Everink, opgeroepen door a) de fundamentele en steeds sterker en omvangrijker wordende menselijke behoefte aan informatie, en b) de versnelde ontwikkeling van de

informatie-technologie waaronder fantastische mogelijkheden zich aandienen. Waaruit blijkt die groeiende menselijke behoefte aan informatie eigenlijk en waarom is, als die behoefte er is, het PTT-experiment met Vieuwdata mislukt? Hoe belangrijk is argument b) ten opzichte van a), en hoe noodzakelijk is het voor onze economie en voor de informatiemaatschappij dat de informatiemaatschappij er ook echt komt? Een heel concrete aanleiding om over de informatiemaatschappij te praten is de onlangs door het kabinet gepresenteerde Media-nota. Hierin wordt ingegaan op de toekomst van de omroepen, het instellen van abonnee-tv, informatie via kabels of satellieten e.d. De medianota zal voorjaar '84 in de Tweede Kamer behandeld worden.

Verhalenwedstrijd utopieën

De inzendingstermijn voor de verhalenwedstrijd over utopieën (zie SG-Bulletin) is verlengd tot vrijdag 28 oktober. Inzendingen inleveren bij Bureau Studium Generale, auditorium.

Sandwichman

Studium Generale probeert steeds meer een actief publiciteitsbeleid te voeren. En een sandwichman doet het nu eenmaal altijd goed.

REO opgeheven

De voorlopige raad voor het energie-onderzoek (REO) is opgeheven. Dit is een uitvloeisel van het regeringsakkoord van dit kabinet waarin besloten is tot een sanering van de adviesradenstructuur voor de rijksoverheid. De REO heeft zijn werkzaamheden per 1 oktober beëindigd nadat het secretariaat nog enkele afsluitende rapporten had opgesteld. Prof.dr. L.H.Th. Rietjens (E), voorzitter van de REO, betreurt de opheffing van de raad. Ten aanzien van de overdracht van de REO-taken naar andere advieslichamen is nog niet alles geregeld. Toch heeft Rietjens zijn zorgen hierover, en die heeft hij ook bij de verantwoordelijke ministers bekend gemaakt. Rietjens zal zich terughoudend opstellen bij verder advieswerk voor de overheid. Hij is eerder geneigd zijn tijd beschikbaar te stellen voor de activiteiten van andere organisaties die direct belang hebben bij energie-onderzoek, te weten de industrie en de energieproducerende bedrijven: 'Geld voor energie-onderzoek, en dat zijn honderden miljoenen, moet in een breed kader worden ingezet, niet alleen op het gebied van energiehuishouding, maar ook voor industriële ontwikkelingen op dit gebied. Daarvoor heeft de REO jarenlang gepleit, en dat is nu ook opgenomen in het energiebeleid,' aldus de REO-voorzitter.

(vervolg van pag. 7)

Notitie overlegstructuur

notitie niet eerder moeten behandelen dan de WVO'81,' zegt Ad Lansink (CDA). 'In dat wetsontwerp en ook in de nog te behandelen HBO-wet staat heel wat anders. Ik vind de notitie daarom erg onverhoeds.' Lansink heeft wel eerder gepleit voor een andere overlegstructuur. De Partij van de Arbeid heeft ook nog geen officiële reactie, maar hoger onderwijspecialist Jacques Wallage vindt de notitie een 'merkwaardig product.' Ook hij wil de behandeling koppelen aan die van de WVO'81. Wallage vindt het 'loshandig' van de minister dat deze niet eerst een samenhangende visie op de bestuursstructuur van universiteiten heeft los gelaten; 'Ik wil weten of de minister uit wil blijven gaan van het idee van bestuurlijke medezeggenschap. Ik ben bang dat hij probeert om eerst de landelijke structuur op te schonen, en vervolgens op de universiteiten de top en de basis van elkaar wil loskoppelen,' aldus Wallage, die overigens vindt dat de Academische Raad slecht functioneert, m.n. op het gebied van de planning (die zich momenteel vooral buiten de Academische Raad afspeelt): 'Ik heb geen bezwaar tegen hardhandig ingrijpen bij de Academische Raad; dat zal ook wel het belang van de notitie zijn: een signaal afgeven naar de Academische Raad.'

Bert Bakker/UP.

stelling

Met het verschijnen van de windsurf plank is aangetoond, dat ook de geschiedenis van de techniek zich herhaalt.

(R.J.C.F. Margry, Nijmegen).

Afdelingsberichten moeten uiterlijk vrijdagmiddag 15.00 uur bij de redactie van TH-Berichten ingeleverd zijn. Duidelijk aangegeven van welke afdeling de mededeling afkomstig is. Afdelingsberichten moeten getypt en bij een aantal afdelingen, van een stempel van bureau Onderwijs voorzien zijn. In principe worden afdelingsberichten maar éénmaal geplaatst, terwijl een bericht voor meerdere afdelingen éénmaal volledig en vervolgens alleen met inleiding geplaatst wordt. Bij voorkeur géén samenvattingen toevoegen.

Bestemd voor alle afdelingen

Rooster cursussen Rekencentrum oktober - december 1983

Cursus	Data	Plaats
1. Oriëntatie computergebruik	15 t/m 17 nov.	RC C2/C1/C2
2. Eenvoudig gebruik B7700 systeem	18 nov.	RC C2
3. Gebruik B7700 systeem	1 en 2 dec.	RC C1/C2
4. Fortran	iedere donderdag van 27 okt. - 17 nov.	RC 0.20
5. Pascal	21 - 25 nov.	RC 1.32
6. Software Engineering	iedere maandagochtend van 5 dec. '83 - 13 feb. '84	RC 1.32
7. ADA	iedere vrijdagochtend van 18 nov. - 16 dec. en 3 feb. t/m 2 mrt	RC 1.32

Tijden: van 09.00 - 12.00 uur en van 14.00 - 16.30 uur.

Aanmeldingsadres voor de cursussen:

Beheer en Administratie, mevr. M. Valkenburg, BG 1.7, tel. 47 45 52.

Voor een volledig overzicht van alle cursussen die het Rekencentrum verzorgt in het studiejaar 1983/1984 is op bovengenoemd adres een folder verkrijgbaar.

Cursusbeschrijvingen.

1. Oriëntatie computergebruik.

Docenten: Cees du Bois en Paul de Witte.

In deze cursus wordt een overzicht gegeven van de mogelijkheden voor computergebruik. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- hoe werkt het Rekencentrum; welke faciliteiten zijn er
- wat is automatisering
- wat is programmeren

De cursus wordt afgesloten met een practicum en een rondleiding door het Rekencentrum. Deze cursus is niet alleen geschikt voor toekomstige gebruikers, maar ook voor hen die zich een globaal beeld willen vormen omtrent computerfaciliteiten.

2. Eenvoudig gebruik van het B7700 systeem.

Docent: Jan Cuijpers.

In deze cursus wordt aandacht besteed aan de wijze waarop men via een terminal toegang tot het systeem verkrijgt om programma's in te voeren en te verwerken en data in en uit te voeren. De summierende CANDE (Command and Edit Language) kennis, die in deze cursus wordt verkregen, is voldoende om in volgende cursussen zelf gemaakte programma's te kunnen verwerken.

3. Gebruik van het B7700 systeem.

Docenten: Ton Driessen en Henk van de Langenberg.

In deze cursus wordt nader ingegaan op het gebruik van het B7700 systeem. Onderwerpen die aan de orde komen zijn onder meer WFL (Work Flow Language, de taal waarin men commando's aan het systeem geeft om taken uit te voeren), files, file-attributen, manipuleren met files (input/output), service programma's en het werken daarmee. De cursus is bedoeld voor mensen die al enigermate vertrouwd zijn met het B7700 systeem.

Gebruikte literatuur:

RC-Informatie AG-18, Het gebruik van het B7700 systeem.

4. Fortran.

Docent: Gertjan Visser.

In deze cursus wordt standaard FORTRAN IV behandeld. Tevens wordt aandacht besteed aan de implementatie op de B7700 en de wijze waarop programma's geschreven in deze taal moeten worden aangeboden. Het is de bedoeling dat de cursist een aantal zelf uitwerkt en laat verwerken op het B7700 systeem. De voor het uitwerken benodigde (summierende) CANDE kennis wordt bekend verondersteld.

5. Pascal.

Docent: Jan Bomhoff.

In deze cursus wordt standaard PASCAL behandeld. Tevens wordt aandacht besteed aan de implementatie op de B7700 en de wijze waarop programma's geschreven in deze taal, moeten worden verwerkt. Het is de bedoeling dat de cursist een aantal opgaven zelf uitwerkt en laat verwerken op het B7700 systeem. De voor het uitwerken benodigde programmameerkennis alsmede de voor het laten verwerken benodigde (summierende) CANDE kennis worden bekend verondersteld.

Cursusmateriaal:

PASCAL, user manual and report, door: Kathleen Jenssen en Niklaus Wirth.

Uitgegeven door: Springer-Verslag, New York, Heidelberg.

Prijs circa f 30,00.

6. Software engineering.

Docent: Jan van Amstel.

Deze cursus wordt door het Rekencentrum in samenwerking met de vakgroep Informatica van de onderafdeling der Wiskunde en Informatica georganiseerd. De cursus is bedoeld om kennis te maken met methoden en technieken ten behoeve van het technisch ontwerp.

Onderwerpen:

- Fasering van softwareprojecten, functioneel ontwerp, analyse
- Ontwerp, representatietechnieken, ontwerpmethoden
- Modulen en hun specificaties
- Programmeertaalaspecten
- Documentatie, testen, organisatorische aspecten.

7. ADA.

Docent: Jos Schoenmakers.

In deze cursus komen de syntaxis en de semantiek van de programmeertaal ADA aan de orde. De taal ADA is gedefinieerd in de ADA reference manual. Dit rapport

in 1980 uitgegeven door het Ministerie van Defensie van de Verenigde Staten.

De taal is nog steeds in ontwikkeling en er zullen dan ook nog veranderingen aangebracht worden.

Enkele kenmerken van ADA zijn:

- de taal PASCAL heeft een grote invloed gehad op de ontwerpers van ADA, wat zich onder andere uit in de sequentiëring-primitiva en de mogelijkheden voor het definiëren van types en subprograms
- het type concept is zeer stringent doorgevoerd
- met packages bestaat de mogelijkheid om nieuwe types en de bijbehorende operaties te definiëren
- de taal biedt mogelijkheden voor het bouwen en onderhouden van bibliotheken van programma's.

Najaarsymposium van het Wiskundig Genootschap

Onderwerp : Mathematical Aspects of Signal Processing

Datum : vrijdag 11 november

Plaats : auditorium

Programma

9.30 uur

10.00 uur

11.00 uur

11.30 uur

12.30 uur

14.00 uur

15.00 uur

15.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

16.30 uur

Bedrijfskunde

■ Tentamen Systeemleer/Systeemmethodologie wordt gegeven op zaterdag 2 november, 9.00 - 12.00 uur in het auditorium.

Studenten die het vak systeemleer hebben gevolgd en hiervoor tentamen willen afleggen dienen zich op te geven bij de centrale studentenadministratie voor het collegenummer 1.213.0.

Studenten voor het tentamen systeemmethodologie geven zich daar op voor het collegenummer 1.219.1.

■ Enquêtepracticum

In tegenstelling tot eerder verspreide informatie zullen *alle* oefenmiddagen in het kader van het enquêtepracticum plaatsvinden in zaal U-46 en niet in P-1.

Voor degenen die op 17 en 24 oktober a.s. oefeningen Kansrekening en Statistiek 2 hebben, betekent dit dat deze oefeningen niet in zaal U-46, maar in P-1 zullen plaatsvinden.

■ Afdelingscolloquium

dinsdag 18 oktober a.s., 15.00 - 17.30 uur, zaal N1

De heren Kumar en Narchal, twee directeuren van het National Productivity Council te Delhi brengen een kort bezoek aan de THE. Reden voor ons om ze uit te nodigen voor een vaktechnische discussie.

15.00-15.15 introductie van NPC
15.15-16.00 corporate planning systems, developed by NPC based on Systems Dynamics Modelling.

16.00-16.30 discussie.
16.30-17.00 Strategy and productivity; an attempt to meet both ends - i.e. how are they related.

17.00-17.30 discussie.

Nadere inlichtingen bij Arie Nagel, tel. 23 72.

■ Op 24 oktober tijdens het discussiecollege zal dhr. Brands uitgebreide informatie geven over de faciliteiten van het DEC - computersysteem op de afdeling Bedrijfskunde, en haar toegankelijkheid voor studenten. Dit zal zeker ook interessant zijn voor de oudere-jaars. (Voor de volledigheid: het is het vierde uur in collegezaal 3 (aud.)).

■ 'In het discussiecollege op maandag 17 oktober (het vierde uur) wordt een inleiding gegeven op het thema 'Herverdeling van Arbeid' dit in verband met de lezing door drs. J. de Koning op 20 oktober.'

■ Economische Besturing en Marketing

Tijdens de colleges van bovengenoemd vak is het artikel 'Inkoop in beweging' dat is toegevoegd aan de verplichte examenstof.

Diegenen die nog niet over dit artikel beschikken kunnen deze aanvulling op het boek Bedrijfsconomie bij het secretariaat van de vakgroep BE ophalen (Paviljoen, kamer J-14).

■ Examen Economisch Besturing en Marketing

Het examen Economische Besturing en Marketing zal mondeling worden afgenomen in de week van 21 tot en met 25 november.

Diegenen die hieraan wensen deel te nemen kunnen zich hiervoor intekenen op 31-10; 1, 2 en 3 november a.s. op het secretariaat van de vakgroep BE (Paviljoen J-14). Men dient zich voor dit examen eveneens centraal aan te melden bij de studentenadministratie.

■ College 1.532.1: Informatiesystemen t.b.v. productie- en voorraadbeheersing, docent dr.ir. J.C. Wortmann. Studenten, die het komend wintertrimester het college 1.532.1 willen volgen, worden verzocht te melden bij de vakgroep KBS tst. 38 40. Het aantal deelnemers zal worden beperkt tot 30 studenten.

Technische Natuurkunde

■ Het college 37100, Inleiding meten II voor 3e jaars N-studenten begint op 25 oktober a.s. om 10.30 uur in zaal C8 van het auditorium. Ook 3e jaars T-studenten volgen dit college. Bij het college wordt dictaat 3.301 gebruikt. Op 21 november en 8 december wordt een toets afgenomen over de behandelde stof. Op 13 december vindt een herkansing plaats. Op 15,22 en 29 november wordt het college gegeven in T-laag 1-34.

Afstudeervoordrachten

Op vrijdag 14 oktober om 16.30 uur houdt M. Pluijm in zaal NA-02.49 een voordracht over 'Bepaling van een momentane stroomsterkte uit de vorm van een indicatorverduunningscurve'.

Woensdag 19 oktober 1983 om 11.00 uur zal L. van Mil spreken over 'Niet-lineaire excitaties (solitonen) in magnetische ketensystemen en hun invloed op de magnetisatie' in zaal NA-02.69.

■ De ingenieursexamenvergadering van de afdeling Natuurkunde, die gepland was op 14 december, is in verband met de Holst-lesing verplaatst naar 21 december.

Werktuigbouwkunde

Practicum Elektrisch aandrijven en belasten

In het najaar is er gelegenheid het practicum Elektrisch aandrijven en belasten (5.416.3) te doen.

Zij die willen deelnemen aan het najaarspracticum kunnen hiervoor tot en met 28 oktober inschrijven bij de heer J.A. van Gils, E-laag, kamer 1.12, tst. 35 64.

Afstudeervoordracht

Spreker : O. Zwartveen
Tijd : 20 oktober om 15.30 uur
Plaats : W & S instructiezaal 2.10/12
Onderwerp : Bedrijfszekerheidsanalyse van de Philips vacuumbuis zonnecollector.
Toespitst op de vacuümwaliteit.

■ In tabel 4.4.1. van de afdelingsgids op bladzijde 56 dient het vakcode-nummer 53100 gewijzigd te worden in 55100.

■ De aanmeldingsformulieren voor deelneming aan de oefeningen, practica en instructies van trimester 1.2. en 2.2 zijn vanaf 21 oktober a.s. bij bureau Onderwijs verkrijgbaar. De aanmeldingstermijn sluit 15 november. Gelijktijdig met het aanmeldingsformulier dient een enveloppe, voorzien van het adres waaraan het practicumrooster eind november moet worden toegezonden, te worden ingeleverd. In trimester 1.2 zullen de practicumgroepen t.o.v. 1.1. ongewijzigd blijven. M.b.t. trimester 2.2 kunnen op het practicumformulier wensen inzake koppel- of groepsvorming kenbaar gemaakt worden. De betreffende aanmeldingsformulieren dienen gelijktijdig te worden ingeleverd.

Afstudeervoordracht

Spreker : B.A.M. Franken
Tijd : 21 oktober om 11.30 uur
Plaats : W-hoog, zaal 04-125
Onderwerp : Het mechanisch oogsten van witte asperges
Docent : prof.dr.ir. M.W.J. Schouten

Elektrotechniek

Practicum Elektrisch aandrijven en belasten

In het najaar is er gelegenheid het practicum Elektrisch aandrijven en belasten (5.416.3) te doen.

Zij die willen deelnemen aan het najaarspracticum kunnen hiervoor tot en met 28 oktober inschrijven bij de heer J.A. van Gils, E-laag, kamer 1.12, tst. 35 64.

Stagevoordracht

Spreker : D'A. van Beek
Onderwerp : Laadsysteem voor lood-zwavelzuur accu's
Vakgroep : Elektromechanica (EMV);
Begeleid door : ir. W.J. de Zeeuw
Datum : 21 oktober
Tijd : 14.00 uur
Zaal : Instructiezaal E-laag

■ N-studenten die in het voorjaarse semester het practicum Elektronica (50.053) hebben voltooid en de verslagen nog niet hebben afgehaald kunnen dit nog doen op 20 en 21 oktober 1983 bij Harry Jansen E-hoog 7.26.

Mechanische verschijnselen voor E

Zoals reeds eerder werd bekend gemaakt gaat de tussentijdse tentamenzitting voor het vak Mechanische verschijnselen voor E III op zaterdag 29 oktober niet door. De eerstvolgende gelegenheid is op vrijdag 16 december.

■ Cursus Sociale vaardigheden voor AP 5
Cursus groepleiden: groep ACE 23/11, 24/11, 25/11.
groep BDF 28/11, 29/11, 30/11.

De cursus begint om 9.00 uur in EH 0.02
Cursus Voordracht: groep ACE 17/11, 18/11.
Verslag-beoordelen groep BDF 24/11, 25/11.
De cursus begint om 9.00 uur in HG 8.20.

Verslagen Allodidaktos II.

De studenten die deelgenomen hebben aan het afdelingspracticum Allodidaktos II in het cursusjaar 1982-83 kunnen hun verslagen van het technisch en het maatschappelijk gedeelte afhalen bij Harry Jansen EH 7.26. Ook liggen hier voor belangstellenden nog verslagen van het maatschappelijk gedeelte van het practicum 1981-1982 (titel: De alternatieve energiebronnen).

Scheikundige Technologie

■ Mededeling betreffende de zoutlijn voor semester- en trimesterstudenten Practicumonderdeel van de practica 6.611.3 en 6S043

De zoutlijn draait voor 'trimester' studenten, die ingedeeld zijn in de groepen A2 en B2 op maandag 7 november, dinsdag 8 november, woensdag 9 november en donderdag 10 november a.s.

In verband met het aan de zoutlijn voorafgaande proces technologisch practicum voor de groep B2 kunnen degenen die in deze groep ingedeeld zijn slechts deelnemen aan de ploegen van woensdag 9 november.

Voor 'semester' studenten is er gelegenheid tot deelname aan de ploegen van vrijdag 11 november en zaterdag 12 november a.s. (minimaal 5 deelnemers per ploeg, maximaal 6).

Bij aanmelding voor deelname kan een keuze gemaakt worden of men aan de ochtend, de middag- of de nachtploeg wil deelnemen.

Aanmelden en afhalen van de handleiding dagelijks van 10.00 - 12.00 uur en van 13.30 - 15.30 uur op K 1.25 van de FT-hal.

Nadere mededelingen volgen uiterlijk 3 weken voordat de zoutlijn begint en uitsluitend op de publicator T-hoog.

De practicumleider, D.J. Westerman.

NB: In verband met het grote aantal 'semester' studenten, die de zoutlijn nog moeten doen, wordt geadviseerd zo spoedig mogelijk aan de zoutlijn mee te doen.

■ Korte voordrachten over praktisch werk in de chemische bedrijven nr. 2 op dinsdag 18 oktober om 13.30 uur in de vogelkooi van de T-laagbouw.

P.H.A. Vriens 'Comperison Between Different Types of Mixers' Laboratorium van Warner-Lambert (UK) Ltd in Eastleigh, Engeland.

P.M.Th. de Kok 'Inductie van enantioselectiviteit in 4 en 2 Diels Alder Cycloaddities' Universiteit van Genève, Zwitserland.

H.J.M. Oosterbroek 'Onderzoek naar de oorzaak van ongelijk matigheid in kleur na het verven van textiel' Oy Finlayson Ab, Tampere Finland

Woensdag 18 oktober

Gebonden aspergeroomsoep. Mie-hoen, atjar, babi-pangang, plakje fricandeau, kroepoek.

of 'n Jachtschotel van aardappelpuree, uien, rundvlees, apart braadsaus en gestoofde prei. Wortelsalade. Fruit of vanillevla of chocolademoes met peren, slagroom en caramel.

Maandag 17 oktober

Heldere groentesoep. Een in boter gebakken schol. of 2 Hamrolletjes van ham en kaas. Apart tomatensaus. Frites of paella. Dit is gele rijst vermengd met uien, stukjes kip, varkensvlees, tomaat, rode en groene paprika, vers gesneden selderij, knoflook, garnalen, mosselen, doperwtten, peper en zout. Apart champignonsperciebonensalade. Gemengde sla of spercieboontjes. Fruit of aardbeiencreme met slagroom en vanillesaus.

Dinsdag 18 oktober

Gebonden kervelsoep met stukjes kip. Somersetfilet. Dit is een gerecht van gebraden reepjes fricandeau in een saus van room, uien, champignons en cider. of 'n Zigeunerburger. Apart paprikasaus. Sniijbonenstamp of macaroni gemengd met tomatenpuree en groentes. Apart ratatouille en gemalen kaas. Appelmoes. Fruit of chocoldevla of kwark met banaan, rozijnen en room.

Donderdag 20 oktober

Heldere uiensoep. Chili-con-carne. Dit is een bonengerecht met chilipeper, paprika, uien en varkensvlees. Apart een chili-saus en tomaten-komkommersalade. of Runderlapje met abrikozen. Apart chilisaus. Bloemkool met 'n kaassaus en spek. Gekookte aardappels. Rabarber. Fruit of caramelvla of rijstepudding met marasquin, mandarijntjes en slagroom.

Vrijdag 21 oktober

Erwtensaus met varkensvlees en worst. Gebraden kip of 'n barbequeworstje. Apart braadsaus. Bonne-femme. Dit is een gerecht van gebakken aardappelschijfjes vermengd met groentes, champignons, spek en zilveruitjes. of Gekookte aardappels en rode kool. Witte koolsalade. Fruit of yoghurt of chipolatapudding met bitterkoekjes en advocaat.

Industria-lezing:

Herverdeling van arbeid

Industria, de studievereniging voor de afdeling der Bedrijfskunde aan de THE, organiseert ter gelegenheid van haar vierde lustrum op 20 oktober in hotel Cocagne een lezing over 'Herverdeling van arbeid'.

De maatschappelijke ontwikkelingen rond met name de werkgelegenheidsproblematiek beginnen in een stroomversnelling te raken. Anders gezegd, de noodzaak om alle beschikbare middelen te mobiliseren om op enigerlei wijze meer werkgelegenheid te scheppen wordt steeds nijpender.

Eén van de beschikbare middelen is: 'Herverdeling van arbeid'. Drs. J. de Koning, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zal over dit actuele thema een beschouwing geven. Aansluitend vindt een receptie plaats waar gelegenheid is om het Industria-bestuur te feliciteren.

Het programma van de lezing ziet er als volgt uit:

14.45 uur: Opening
Voorzitter Industria
P.H.J.M. Mingels
Decaan der afdeling Bedrijfskunde
prof.dr. M.J.M. Daniëls

15.00 uur: Lezing
over 'Herverdeling van arbeid'
Drs. J. de Koning, minister van
Sociale Zaken en Werkgelegen-
heid

16.00 uur: Open discussie
onder leiding van prof dr. M.J.M.
Daniëls.
Nadere inlichtingen en aanmelding
bij Studievereniging Industria, tst.
2935 t.a.v. Richard Haex en Karin
Spittka.

Sportborrel

Industria borrelt weer. Deze keer in het kader van het lustrumtoernooi op woensdag 19 oktober. Iedereen is welkom vanaf 16.00 uur in het PVOC. Voorts zullen 's middags de prijzen worden uitgereikt voor de middagsporten.

Lustrumfeest Industria

Dit speciale feest heeft een speciaal karakter, nl. het wordt in Amerikaanse stijl gevierd. Met die Amerikaanse stijl wordt bedoeld dat de heren in jacquet met hoge hoed op en de dames in hoepelrokken en parapluutjes (dus vlak na de burgeroorlog) ten tonele verschijnen in de Raadskelder van de Esplanada/Begijnenhof en wel op woensdag 26 oktober vanaf 21.00 uur. De aanwezigen worden op vrolijke jazz-klanken en sfeervolle latin getrakteerd door 'Jazz-Express'. Traditioneel zal in de loop van de avond de officiële bestuurswisseling plaatsvinden. Entreekaarten kunnen in de voorverkoop bij de Industria-kamer voor f3,00 worden verkregen. Aan de zaal kosten de kaarten f4,00. Echter in beide gevallen is een verrassing inbegrepen in de prijs.

Asterix Coopertest

Op woensdag 19 oktober biedt Asterix gelegenheid voor de tweede coopertest van dit najaar. De Coopertest is gemaakt voor degenen die hun conditie willen testen door in 12 minuten een zo groot mogelijke afstand af te leggen.

De plaats van handeling is het voetbalveld naast de TH-sporthal. Start om 12.45 uur en de deelname is gratis. Meer informatie bij Gerard Aben, tst. 4472 (tot 17.00 uur).

Technische films

In het wekelijkse filmprogramma van de studieverenigingen THOR, J.D. van der Waals en Simon Stevin zullen op vrijdag 21 oktober a.s. de volgende films worden vertoond:

Vermijdt statische electriciteit: Een korte film over de gevaren die kunnen optreden door het ontstaan van statische electriciteit bij het verpompen van olieproducten.

Sparen: De spaarbekken in de Brabantse Biesbosch bestaan al weer een paar jaar. Deze film toont de Biesbosch voor en na de aanleg van deze bekken

De vertoning begint zoals gebruikelijk om 12.45 uur in collegezaal 3 van het auditorium. Iedereen is van harte welkom.

Tamar activiteit

Tamar viert op vrijdagavond, 14 oktober, een feest. Alle leden en introducées zijn welkom in de sociëteit van SSRE. De toegang is gratis. Ten overvloede volgen hier nog de trainingstijden: woensdag 18.00-19.30 uur; donderdag 20.00-21.30 uur

REDUKTIEBUREAU

John F. Kennedylaan 3
Eindhoven 040 - 440366/472337

Tot en met 24 oktober: een poster van 30 x 40 cm van een klein-beeldnegatief voor f7,75.

De nieuwe Kodak-negatieffilm type VR is verkrijgbaar bij het Reduktiebureau:

100 ASA 24 opnamen: f8,20;
36 opnamen: f10,45;
200 ASA 24 opnamen: f8,75;
36 opnamen: f11,25;
400 ASA 24 opnamen: f9,75;
36 opnamen: f12,50;
1000 ASA 12 opnamen: f8,55;
24 opnamen: f11,50.

Cassettes:
merk TDK, prijzen per 10 stuks:
D C60 f28,00;
D C90 f38,00;
AD C60 f39,00;
AD C90 f51,00;
ADX C90 f63,00;
SAX C60 f67,00;
SAX C90 f80,00;
SA C60 f53,00;
SA C90 f60,00;
merk MAXELL, 10 stuks XL-2 C90 voor f61,00.

Okawa start in kanopolo competities

Deze winter zullen de kano-activiteiten op de TH niet stil liggen. De onlangs opgerichte Eindhovense Studenten Kano vereniging, de ESK Okawa, heeft zich namelijk ingeschreven voor de kanopolo competitie.

Het kanopolo is een balspel waarbij per team vijf spelers in kleine wendbare kano's in het veld liggen. 's Zomers speelt men buiten, de winter competitie vindt plaats in overdekte zwembaden. De bal mag men overgooien, maar wordt meestal met de peddel gespeeld. Een doelpunt telt slechts dan als men de bal met de peddel in het doel heeft geslagen. Spelers die de bal spelen, of proberen deze af te schermen mogen worden omgeduwd, zonder dat hiervoor gefloten wordt. Vooral dit laatste kan voor spectaculaire scene's zorgen. Het verkrijgen van balvaardigheid (hiermee wordt bedoeld dat men de bal met de peddel uit het water kan wippen en meteen wegslaat) zal enige training vergen. Ook moet ieder lid van het team kunnen 'eskimoteren'. Dit is een techniek om weer boven water te komen als je omgeduwd bent. Ook buiten het kanopolo om heb je veel profijt van de technieken die je leert, met name in het wild water varen.

Kanopolo vond in de twintiger en dertiger jaren in Duitsland zijn oorsprong, en genoot daar een grote populariteit. Twintigduizend toeschouwers waren geen uitzondering. Door de tweede wereldoorlog is dit spel in het vergeetboekje geraakt, totdat men in het begin van de zeventiger jaren in Engeland de draad weer heeft opgepakt. Via Duitsland is het in 1977 naar ons land gekomen, en wordt er sedert een paar jaar door de Nederlandse Kano Bond een competitie opgezet. Dit jaar zal hieraan voor het eerst door een studenten team worden deelgenomen.

Het grote voordeel van de wintercompetitie is dan ook dat je niet met het kanoën hoeft stil te liggen. Okawa is inmiddels met zijn wintertraining begonnen. Ze vindt plaats op elke maandagavond van 22.00-23.30 in het zwembad 'De Tongelreep'. De training probeert zich ook zoveel mogelijk op de andere takken van de kano-sport te richten. Iedereen die een keer wil kanoën is op deze avond welkom.

Uitstapje kanovereniging

De Eindhovense Studenten Kanovereniging Okawa organiseert voor het weekend van 29 en 30 oktober een uitstapje naar Zuid-Limburg. Tijdens dit uitstapje zal per kano een stuk van de oude Maas onder Stein zal wordt afgezakt. Geïnteresseerden hiervoor kunnen contact opnemen met: Zephyr Droog, Kruidenhof 30, tel. 429558.

Aanvragen eenmalige uitkering

De regering heeft besloten om ook dit jaar een eenmalige uitkering voor minima uit te betalen. In principe zijn studenten van deze uitkering uitgesloten. Vorig jaar is gebleken dat een aantal studenten toch aanspraak konden maken op het gehele of gedeeltelijke bedrag. De ESVB raadt daarom alle studenten aan om in ieder geval de aanvraag voor de eenmalige uitkering in te sturen, ook als een protest tegen het feit dat studenten eigenlijk uitgesloten zijn van deze regeling. Over de voorwaarden waarop je toch een kans maakt op die uitkering en over de manier van invullen van het formulier kan men terecht bij de ESVB, hoofgebouw vloer 10, tst. 2306.

Symposium Stations- automatisering

Het Draaistroomdispuut Waldur besteedt in een symposium op donderdag 10 november aandacht aan het gebruik van microcomputer-techniek bij de automatisering van stations.

Tussen 10.00 en 16.15 uur staan voordrachten op het programma van ir. A. Dafgaard (ASEA), dr. J. Kopainsky (BBC), ir. R.S. de Haas (Holec) en dr.ing. W. Dehn (AEG). Kosten voor deelname aan het symposium bedragen f30,00 voor Klvl-leden, f35,00 voor niet-Klvl-leden en f17,50 voor studenten (lunch inbegrepen). Aanmelding vóór 28 oktober bij Waldur, EH 1.02.

DEMOS- filmprogramma

In het kader van het Demos filmprogramma zal op 18 oktober worden vertoond:

'Goldfinger', een van de klassiekers uit het James Bond-genre met Sean Connery.

De film begint om 21.00 uur en de entreeprijs is drie gulden.

Getuigen gezocht

Twee studenten zijn getuige geweest van het ongeval met een fiets en een brommer op 4 oktober om 17.45 uur bij de T-laagkruising. De gedupeerde bij dit ongeval, Wim Roelsma, tel. 55 13 62, zoekt contact met deze of andere getuigen in verband met zijn claim bij de verzekering.

**eindhovense
studentenkerk**

Er is elke zondag om 11.00 uur een dienst in de Studentenkapel aan de Kanaalstraat. Tijdens de dienst is er crèche en kindernevendienst. Het secretariaat is maandag t/m donderdag 's morgens geopend. Adres: TH auditorium, kamer 2.16, postbus 513, tel. 47 26 27.

Donderdag 13 oktober
Kapel, 17.30 uur: Plenaire vergadering over onze zondagse vieringen.

14 - 24 oktober
Studiereis naar Rome. André van Kempen en Wim de Leeuw afwezig

Zondag 16 oktober
Kapel, 11.00 uur: Dienst. Voorganger Noi Sales.

Zondag 23 oktober
Kapel, 11.00 uur: Dienst verzorgd door vrouwengroep m.m.v. Wil Blezer.

Politiek leerhuis

27 Oktober a.s. beginnen we binnen de Eindhovense Studentenkerk met een politiek leerhuis. Vijf donderdagavonden zullen gewijd worden aan de verhouding dan wel aan het spanningsveld spiritualiteit-politiek. Hoe verhoudt zich gelovige bezinning tot maatschappelijke betrokkenheid en omgekeerd.

Dit leerhuis over het politiek engagement van de christen anno 1983 omvat vijf inleidingen met discussies.

De eerste twee avonden zullen vooral een inleidend karakter hebben. De achtergronden en de ontwikkeling van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef in evangelisch perspectief zullen dan centraal staan.

27 Oktober zal Rochus Zuurmond ingaan op de vraag: 'Hoe bijbels is de politiek - hoe politiek is de bijbel?'. Hoe passen politieke activiteiten en processen in het *bijbels visioen van vrede en gerechtigheid*?

Het westen in levensgevaar?

Op vrijdag 21 oktober spreekt oud-ambassadeur dr. J. de Beus over de vraag of onze westerse beschaving ook met de ondergang wordt bedreigd, net zoals de 21 andere beschavingen die tot nu toe bekend zijn. De bedreigingen waaraan vroegere beschavingen ten gronde zijn gegaan bestonden meestal uit inwendige zwakheden, ten gevolge waarvan een uitwendige vijand hen ten val bracht. De Beus heeft over dit onderwerp een boek geschreven. Het programma begint om 19.00 uur in het Academisch Genootschap, Parklaan 93. De kosten bedragen f 25,00 per persoon. Aanmeldingen telefonisch aan ir. A. van Moorsel, 11 98 27.

Prof. Zuurmond is als exegeet verbonden aan de Universiteit van Amsterdam.

3 November zal Louis ter Steeg een schets geven van de - voor velen toch wat *radicale* - omslag in het gelovig denken en handelen van groepen christenen sinds de 60-er jaren. Dr. L. ter Steeg is studiesecretaris van de Katholieke Centrale Vereniging voor geestelijke Volksgezondheid.

De drie overige avonden worden een concrete uitwerking van het politiek engagement, toegespitst op telkens een ander aandachtsveld.

10 November: Jacques van Nieuwenhoven zal het ontstaan en de ontwikkeling van de *Latijns-Amerikaanse Bevrijdingstheologie* behandelen. Hij zal ook aangeven voor welke uitdaging de christenen in Latijns-Amerika nu staan en wat wij van hun proces kunnen leren. Prof. Van Nieuwenhoven is momenteel verbonden aan de Universiteit van Nijmegen en heeft ook in Latijns-Amerika gewerkt.

17 November: Deze avond staat het *werken voor de vrede* centraal. Jan van Veen uit Den Haag zal ingaan op de vraag waarom een christelijke gemeente zich met vredeswerk dient in te laten, het perspectief van waaruit je dat doet en de lange adem die je daarvoor nodig hebt.

Ds. Van Veen is secretaris van de Raad voor Overheid en Samenleving van de Generale Synode van de Nederlands-Hervormde Kerk te Den Haag en sinds vele jaren intensief verbonden met het IKV.

24 November: Het politiek leerhuis wordt afgesloten door Joop van de Zanden met een avond gewijd aan de *problematiek van de mensenrechten*. Politiek engagement van christenen valt of staat met en zou beschouwd kunnen worden als strijden voor de rechten van de mens.

Drs. V.d. Zanden is theoloog, lid van het hoofdbestuur van Amnesty International Nederland. Hij is geruime tijd werkzaam geweest op de Filipijnen.

Deze vijf avonden worden gehouden in zaal O.35, hoofgebouw Technische Hogeschool, van 20.00 tot 22.00 uur.

KIVI toetst studieprogramma Elektrotechniek

Op donderdag 3 november houdt het Koninklijk Instituut van Ingenieurs (KIVI) een studiedag waarop de nieuwe studieprogramma's voor elektrotechnische ingenieurs van de drie TH's zullen worden getoetst. Naast een overzicht van die nieuwe programma's zullen er ook reacties worden gegeven vanuit de beroepspraktijk. De studiedag begint om 10.00 uur in het gebouw van het KIVI in Den Haag.

Deelnemers moeten zich vóór 24 oktober opgeven.

interne vacatures

Afdeling der Elektrotechniek

Beleidsmedewerker onderzoek m/v (0,5 deeltijd) (v5262)

Taak:
- het adviseren van het afdelingsbestuur bij de voorbereiding van het onderzoeksbeleid en het terzijde staan bij de uitvoering hiervan. Deze taak dient te worden uitgevoerd in nauw overleg met het bestuurslid dat belast is met onderzoektaken;
- het als ambtelijk secretaris terzijde staan van de vaste afdelingscommissie voor de wetenschapsbeoefening, welke taak wordt uitgevoerd in nauw overleg met de voorzitter van deze commissie.

Gevraagd:
Elektrotechnisch ingenieur met enige onderzoekervaring.

Aanstelling:
zal geschieden in de rang van wetenschappelijk ambtenaar voor 0,5 deeltijd in tijdelijke dienst met uitzicht op vaste dienst.

Salaris:
afhankelijk van ervaring tot maximaal f 6.561,00 per maand (bij volledige werktijd)

Inlichtingen:
betreffende de functie: prof.dr.ir. A.J.C. Bakhuizen, tst. 3213.
Overige informatie: M.J.H. Beks DPZ, di. en do. tst. 3421, ma. en wo. tst. 2632

Zij die reeds een deeltijdbetrekking bij de hogeschool bekleden, komen niet in aanmerking voor deze functie tenzij overplaatsing wordt beoogd.

Werkgroep Windenergie

Vakgroep Transportfysica

Aerodynamicus m/v (v5171)

Taak:
De huidige gangbare methodes om rotoropbrengsten te berekenen die zijn gebaseerd op de theorie van Glauert, leiden tot onvoldoende nauwkeurige resultaten. Het voorgestelde onderzoek, dat bedoeld is als een promotieonderzoek, betreft het opzetten en uitwerken van 'vortex' theoriemodellen voor horizontale as-rotoren, rekening houdend met zogeheten en een eindig aantal rotorbladen. Indien mogelijk zal het model worden uitgebreid om eerste orde effecten van scheve aanstroming en 'windshear' te berekenen. Zoveel mogelijk zal aansluiting gezocht worden bij experimenteel onderzoek, dat hetzij in het eigen laboratorium, hetzij elders geschiedt. Een gebruikelijk aandeel van de tijd dient besteed te worden aan het onderwijs.

Gevraagd:
Ingenieur natuurkunde/vliegtuigbouwkunde/werktuigbouwkunde met ervaring op het gebied der theoretische aerodynamica en interesse voor de experimentele aspecten van het onderzoekterrein.

Aanstelling:
zal geschieden als wetenschappelijk assistent voor een periode van 2 jaren. Deze periode kan eenmalig worden verlengd met maximaal 2 jaar op basis van een evaluatie, welke wijst op een zinvolle en verantwoorde voortzetting.

Salaris:
afhankelijk van ervaring van f 2.848,00 per maand tot maximaal f 3.919,00 per maand.

Inlichtingen:
betreffende de functie: ir. P.T. Smulders, tst. 2160 of 2161 of bij prof.dr.ir. G. Vossers, tst. 2147.
Overige informatie: H. Grote, DPZ, tst. 5262.

Afdeling der Technische Natuurkunde

Vakgroep Deeltjesfysica
Groep Toepassingen van het cyclotron

Natuurkundige (drs. of ir.) m/v (v5174)

Taak:
Van de medewerker wordt verwacht dat hij of zij een bijdrage zal leveren aan het onderzoek in de groep. In dit geval gaat het om een promotieonderzoek bij het (verder) ontwikkelen en bouwen van een cyclotron, geschikt voor het versnellen van een bundel protonen tot 3MeV. Het ligt in de bedoeling met dit apparaat onderzoek te verrichten aan de processen die de bundelvorming beïnvloeden. Een gebruikelijk deel van de tijd dient besteed te worden aan onderwijs.

Gevraagd:
Natuurkundig ingenieur of fysisch doctorandus.

Aanstelling:
zal geschieden als wetenschappelijk assistent voor een periode van twee jaar. Deze periode kan eenmalig met twee jaar worden verlengd op basis van een evaluatie, welke wijst op een zinvolle en verantwoorde voortzetting

Salaris:
afhankelijk van ervaring van f 2.848,00 tot maximaal f 3.919,00 per maand.

Inlichtingen:
betreffende de functie: prof.dr.ir. H.L. Hagedoorn of dr.ir. J.A. van der Heide, tst. 4046.
Overige informatie: H. Grote, DPZ, tst. 5262.

Afdeling der Technische Natuurkunde en (o)afdeling der Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen

Interafdelingswerkgroep 'Toepassingsgericht Natuurkundig Onderzoek in Historisch Perspectief'

Wetenschappelijk assistent m/v (v5260)

Taak:
Het verrichten van onderzoek in het kader van het project 'Het op toepassing gerichte natuurkundig onderzoek in Nederland voor 1940'. Doelstelling van dit project is onderzoek te doen naar:
- de rol van overheid en industrie bij de opkomst van het op toepassing gerichte natuurkundig onderzoek in Nederland van voor 1940,
- het karakter (inhoudelijk en organisatorisch) van dit onderzoek en de verschillen met overige vormen van onderzoek;
- de gevolgen van de opkomst van dit type natuurkundig onderzoek voor het overige onderzoek in de natuurkunde, de opleiding en het beroep van natuurkundige

Het is de bedoeling dat dit onderzoek zal leiden tot een proefschrift. Maximaal 25% van de totale tijd zal besteed worden aan onderwijstaken.

Vereist:
- voltooide academische opleiding;
- gedegen natuurwetenschappelijke achtergrond met belangstelling voor en eventueel ervaring in historisch onderzoek op het gebied van Wetenschap, Techniek en Samenleving

Aanstelling:
zal geschieden in tijdelijke dienst voor een periode van twee jaar met de mogelijkheid van een eenmalige verlenging van twee jaar.

Salaris:
afhankelijk van leeftijd en ervaring f 2.848,00 tot een maximum van f 3.919,00 per maand

Inlichtingen:
betreffende de functie: prof.dr.ir. G. Vossers, tst. 2147; dr.ir. H.W. Lintsen, tst. 2857 of dr.ir. P.A. Kroes, tst. 2538
Overige informatie: DPZ, M.J.H. Beks, di. en do. tst. 3421; ma. en wo. tst. 2632.

Disco-weekend

Op zaterdag 22 en zondag 23 oktober vindt een discoweekend voor 14 tot 18-jarigen plaats. Hier voor kan nog t/m vandaag bij Jo van Gennip pav. C1 en bij Leo Balmer Wh. 1.29. Prijs, te betalen bij inschrijving, is voor PV-leden f 20,00 en niet-leden f 30,00 (incl. barbeque).

PV-bestuur

De taken binnen het PV-bestuur zijn als volgt verdeeld:
Bert Vlemmings - voorzitter;
Harry Theelen - vice-voorzitter;
Marleen van Baalen - secretaris;
Ruth Kool - penningmeester;
Leo Balmer - jaaractiviteiten;
Jo van Gennip - jaaractiviteiten-/beheerder PVOC;
Jac Marks - jaaractiviteiten/publieiteit;
Jan Vermeulen - jaaractiviteiten.

agenda

- 15-10 Oosterscheldetocht
- 22 en 23-10 discoweekend
- 28-10 dropping
- 29-10 wlvistocht
- 05-11 kinderfilm
- 11-11 Elfde Elfde van de Elfde bal
- 12-11 discobal
- 12-11 wlvistocht
- 27-11 St. Nicolaasviering

ter inzage

Bij de voorlichtingsdienst ligt informatiemateriaal over de volgende onderwerpen ter inzage:

4. YKK-scholarship, studiebeurs voor Japan;
5. Prijsvraag Doe-het-zelf-straatmeubilair van pressiegroep Stop de kindermoord;
6. Symposium 'Gebruikersvriendelijkheid van informatiesystemen' op 8 november in Rotterdam.

agenda

Maandag 17 oktober
12.45 uur. GZ2. SG-Aktueel

Woensdag 19 oktober
11.45 uur. GZ. Cyclus 'Weer fascisme?' Harry Weytens en Alex van der Graaf over randgroepjongeren.
Louk Hagendoorn, KU Nijmegen over Rechtsextrem activisme bij jongeren 'driegang of fixtie?'

Woensdag 19 oktober
11.45 uur. SZ. Chansons van Henny Griffioen.

Tentoonstellingen

Nederland tolerant...? Een foto-expositie van 12-30 oktober. Loopbrug auditorium-/hoofgebouw.
Tekeningen. Een expositie samengesteld door de Nederlandse Kunststichting met werken van 26 beeldende kunstenaars.
10-30 oktober Hal hoofgebouw.

agenda

- 14-10 promotie ir. J.L.A. van de Sneepscheut
- 17-10 HR-vergadering
- 18-10 v/m CvD-vergadering
- 19-10 K1- en K2-examenvergadering afd. Bdk
- 20-10 I-examenvergadering afd. E n/m IBO-vergadering (reserve)
- 21-10 promotie ir. P.W.M.A. van Hoogstraten
- 24-10 HR-vergadering (reserve)
- 25-10 promotie ir. P.J.G. Schreurs en promotie ir. J.J.C. van Lier
- 26-10 I-examenvergadering afd. N
- 27-10 I-examenvergadering afd. B
- 28-10 promotie ir. J.P.G.M. Schreurs en afscheidscollege prof drs. H.S. van der Baan (T)
- 01-11 CvD-lunch
promotie ir. H.A. Wilbrink
- 03-11 n/m IBO-vergadering
- 04-11 promotie ir. H.M.M. ten Eikelder
- 08-11 promotie ir. E.J. Sol
- 11-11 promotie ir. D.A. Swenne
Intreerede prof.dr. J.Moraal (Bdk)
- 15-11 v/m CvD-vergadering
promotie ir. C.P.M. Schutjes
- 16-11 I-examenvergadering afd. T
- 17-11 n/m IBO-vergadering (reserve)
- 18-11 promotie ir. L.M. Vogten
promotie ir. H. Kragt
- 21-11 HR-vergadering (reserve)
- 22-11 promotie ir. M.J. Bastiaans
- 24-11 I-examenvergadering afd. Wsk
- 25-11 promotie ir. A. Straayer
promotie drs. J. Bisschop
- 29-11 CvD-lunch
promotie ir. C. Heil
- 30-11 I-examenvergadering afd. Bdk
- 01-12 n/m IBO-vergadering
- 02-12 promotie ir. R.A.H.M. Brounts
Intreerede prof.dr. A. Huson (W)
- 06-12 promotie ir. W.J.A.E.M. Post
- 08-12 I-examenvergadering afd. B
- 09-12 promotie ir. J.S. v.d. Berg en promotie ir. H.M. de Ruiter
- 12-12 HR-vergadering
- 13-12 v/m CvD-vergadering
promotie ir. G.G. Wolzak
- 14-12 Holstlezing 1983
- 15-12 n/m IBO-vergadering (reserve)
Seminar t.g.v. Holstlezing 1983
- 16-12 promotie ir. H.J. Flinsenberg
- 19-12 HR-vergadering (reserve)
- 21-12 I-examenvergadering afd. N
P-diploma-uitreiking afd. E
- 22-12 I-examenvergadering afd. E
- 23-12 promotie ir. E.H.P. Logtenberg en promotie ir. P. Masseur

Bêta vrouwenweekend

Op 12 en 13 november wordt het vijfde landelijke bêta vrouwenweekend gehouden in jeugdherberg de Heidebloem in Soest. De weekenden hebben als doel informatie-uitwisseling, wederzijdse steun maar ook gezelligheid. Thema's van het komende weekend zijn: het opzetten van eigen bedrijfjes, werkloosheid na je studie, technologische vernieuwingen en feministische wetenschapskritiek.

Opgave door storting van f 30,00 op Amro-rek. 44.79.42.786 (postgiro bank: 2391). Een map met inleidende artikelen en verdere informatie over het weekend wordt dan thuisgestuurd.
Nadere inlichtingen: (020) 580 32 67 (Hiske Gerbrandy, kantooruren) of (020) 93 61 50 (Liesbeth Vis).
Ook HTS'vrouwen zijn van harte welkom.

stelling

De maximaal toegelaten rugwind bij het lopen of springen van een wereldrecord dient minder te zijn op grote hoogte dan op zeeniveau, in verband met het verschil in luchtweerstand.

A. Blokhuis, Eindhoven.

kladjes

Meerrijders gevraagd richting Achterhoek, vrijdagmiddag en zondagavond. Tel. 44 58 89 (Hans).

4e jaars TH-student zoekt kamer in vrij huis, tel. (01623) 17 0 06.

Te koop aangeboden: complete Drive-in installatie bestaande uit: 2 luidsprekerzuilen, 2 mono-eindversterkers (150 W) 2 pick-up's, 1 mengpaneel 1 microfoon plus kast. In een koop nu f 2500,-. Bel voor informatie of demonstratie tel. (04902) 17 7 26, na 18.00 uur.

Laat uw grof vuil aan huis af halen tegen kleine vergoeding (f 10,-). Tel. 11 20 86 Jan Maarten.

Kamerverhuizingen en/of zware meubels koelkasten e.d. Tel. 11 20 86. Jan Maarten.

Te koop: bijna nieuwe Adidas voetbalschoenen, maat 36 1/2. Tel. 43 48 90.

Te koop: Jacht. (zeilen/slapen 4 pers.) b.b.-motor 40 pk Johnson, 5 jaar i.z.g.st. A.v. Dorst, Nicolaistraat 19 of P.v. Dorst tel. 51 09 13.

Meerrijders gevraagd: Tilburg-Berkel-Enschot-Oisterwijk-Eindhoven. Tel. (013) 67 14 34.

Te koop: Peugeot 304 GLD. Diesel met schuifdak, vraagprijs f 900,-. Tel. 43 08 52.

Te koop gevraagd: een cap (maat 56) St. van Woensel, tst. 23 22, of tel. 53 53 87.

Rotan schommelstoel te koop of te ruil tegen gewone rotan stoel. Tel. 42 55 44 (na 18.00 uur).

Te koop: Albatros Trophy oversteekhengel (7 delig lengte 6.40 m) en 1 paartje grasparkieten. Tel. 42 97 61.

Te koop: kanaries, goud en satijn Isabellen Glosters. Tel. (04904) 55 67.

Bankstel of faultuils gevraagd door studentenhuis, tel. 42 63 37.

Te koop: prima lelijke eend, bwj. '74, prijs f 700,-. Tel. (013) 35 12 89.

Gezocht: Mezzo-sopraan en alt voor klein ensemble (nu 5 heren en 1 dame). Wat koorervaring en van het blad kunnen zingen vereist. We repeteren op woensdagavond. Inlichtingen: tst. 27 02 of tel 81 32 34.

Te koop: wortelnoten vitrinekast en antieke commode. Tel. 81 46 45.

Mini 1000 te koop, f 425,-. tel. 41 95 89.

2-persoons tent gratis mee te nemen en stoelen. Frans Dubel. Tel. 43 00 67 Stratumseind 93.

Te koop gevraagd: een pottbakker draaischijf p.n.o.t.k. H. Remmers, Hoefkestraat 68b, Eindhoven.

Te koop: 1 matras plus lattenbodemp en 2 ronde tafels diam. 100 cm. uitschuifbaar. Tel. 42 65 47, na 20.00 uur.

Te koop: eiken stoel en losse kussens, vloerbedekking plus ondertapijt, ongeveer 10 meter moderne vitrage beige/bruin open gewerkt en een baby box. Tel. 42 65 47 na 20.00 uur.

Een vlaai voor een wasmachine! Bel. op donderdag tst. 46 68.

Meerrijders gevraagd: dagelijks Venlo-Eindhoven vv. Tel. (077) 12 0 61.

Te koop: gas(schoorsteen)kachel, smal model met thermostaat. In prima staat. Prijs f 100,-.

Meerrijden naar Zeeuws Vlaanderen kan ook nog. Tel. 41 27 73.

Te koop: VW Golf LD '79, 65.000 km lichtgroen metallic. Vraagprijs f 12.000,- tel. 81 39 46 of tst. 21 31.

Te koop gevraagd: Boek 'Design of feedback controlsystems' of dictaat Regelsystemen I. Tel. 52 88 53, Emile.

Te koop: 2-delig motorpak maat 46 en motorlaarzen maat 40, z.g.a.n. f 500,-. Tel. (04902) 12 1 90 of tst. 52 21 (Tiny).

Typewerk gevraagd. Scripties, rapporten, proefschriften, e.d. Tel. (04978) 16 36.

Te koop: aquarium 100/40/40, compleet. Met of zonder eikenkast; autogastank f 100,- en video (Philips) 1702 met 8 banden van 2 1/2 uur, z.g.a.n. f 550,-. Tel. 85 89 64.

Gevraagd: rugzak met aluminium frame met liefst een heupgordel en evt. een slaapmatje. Bellen: 45 36 73 (Pieter).

Gevraagd: schommelstoel in redelijke staat, tel. 43 82 64.

Te koop: zes puntgave zitelementen van groene ribcord. (alle kussens en armleggers keerbaar). Div. zitcombinaties zijn mogelijk. Met massieve wengé salontafel 70/135 cm. Tel. 42 32 31.

Kamer te huur in studentenhuis 'Queniohr', ongeveer 10m² voor f 160,- Nieuwe Fellenoord 10.

2-deurs uit grootmoederstijd grenen huiskamerkast, met kam bruin geschildderd voor f 550,-. Kinderwagen compleet, groene rib f 125,- en kinderbedje met standaard, f 7,50, tel. 85 89 64.

Van Baarlo en omstreken naar de THE vv. Bel. 's avonds (04707) 24 15, H. Geraedts, klas W1.

Te koop: 4-sporen portable studio recorder Teac 144, f 1500,- tel. 511504.

Te koop: herenfiets f 125,-. St. Servaasweg 28, tel. 12 23 01 (Jules).

Te koop t.e.a.b. 4-pits gasstel met oven. Fr. Sonniusstraat 8, tel. 12 32 23.

Wie heeft er f 10,- en zo nu en dan een beetje moeite over voor een lief grijs dwergkonijntje? (mannetje, half-jaar) Bel. 43 63 35.

Te koop: Peavey Classic 100 W buizenversterker (gitaarversterker) met reverb en voetpedaal. (Nieuw f 2000,-) vraagprijs f 1000,-. Tel. 42 51 34 na 18.00 uur (niet in het weekend) Werner.

Gevraagd: Citroën 2CV6 1977/1979, mag defect zijn. Tel. 83 56 60.

Gevraagd: kinderscherm voor kind van 9 jaar. Verbakel, naarheeze, tel. (04959) 25 35.

Voor f 25,- en een halve rijstevlaai met slagroom, koelkastje afhalen. Tel. 11 02 39, Peter en Erna.

Te koop: Fiat 132 1600 GLS; okt. '76; pas grote beurt gehad, garagepapieren ter inzage, vraagprijs f 1999,99. Tst. 43 86 of (na 18.00 uur) tel. 45 29 32 (Paul)

Studentenhuis zoekt (kleuren) TV. Bellen na 18.00 uur tel. 42 49 81.

Te koop: professionele houtdraaibank, J. Bons, Eindhovenseweg 147, Valkenswaard.

Gevraagd: home-trainer. Tel. 41 11 08.

Gezocht: oude 2CV, bouwjaar vòòr '75, chassis intact, motor mag defect zijn. Prijs n.o.t.k. tel. 12 13 39 (Machael).

Wie kan mij aan een bestuursstoel van een 2CV4 helpen (tegen beloning) Ad Verhoeven, tel. 47 23 06 of (04906) 24 92.

Te koop gevraagd: Imperial plus sneeuwketting voor Peugeot 504. Tel. (04998) 96 2 85.

Te koop: motormaaier 'Calcraft' met rol plus imperial Renault 16. Tel. (04998) 96 2 85.

Wie wil er voor tijdelijk gebruik door een Poolse research fellow, werkzaam bij de vakgroep TA een televisie beschikbaar stellen? tst. 30 80 bgg. 32 29.

Te koop: Simca 1100, bwj. '78, i.g.st. f 1950,- met vele extra's tel. 83 10 24.

Te koop: Alfa Sud T1 '79, met LPG, prijs f 4500,-. Tel. (04905) 12 02.

Meerrijders gevraagd in de richting Geleen - Maastricht. Vrijdagmiddag heen, terug in overleg. Gunstig tarief. Tel. 41 11 91 (na 18.00 uur) of (043) 64 36 76 (weekend) (Math).

Te koop gevraagd: Lego. C. v. Beukering, tst. 53 83.

Te koop: ronde eettafel plus 4 stoelen f 50,-. 1 pers. bed zonder matras f 20,-. ANWB-fietskaarten, West-Brabant en Zeeland f 7,50. Luchtbed f 5,- en windscherm (katoen) f 5,-. D. Molema, tst. 35 48.

Updaten

De redactie krijgt - zij het met een forse vertraging - ook de notulen van het college van decanen onder ogen. Zij leest in het verslag van de 232e vergadering (23 augustus): *'Namens het CvD zal het CvB worden gevraagd naar de voortgang met het updaten van de vervlechtingmatrix.'*

De redactie naar het naburige hoofd Voorlichting om te vragen wat dat in 's hemels naam mag betekenen. Het hoofd buigt het moede hoofd en moet het antwoord schuldig blijven. Maar zoals het een goed voorlichter betaamt, gaat hij aan de slag. En waarachtig: de schrijfter van de notulen, CvD-secretaris Tineke Faas, blijkt het hoofd opheldering te kunnen verschaffen: de vervlechtingmatrix is het model dat gebruikt wordt om te berekenen hoeveel service-onderwijs bepaalde afdelingen geven ten behoeve van andere afdelingen. *'Nou, en wat updaten is, weten jullie zelf wel'*, aldus de voorlichter tegen de redactie.

Ministerie is slordig

'Het ministerie heeft rekenfouten gemaakt. De bezuinigingsbedragen die het vaststelde voor de acht medische faculteiten en de ziekenhuizen komen niet overeen met de bijgeleverde *'verdeelsleutel'* en ook aan die sleutel liggen verkeerde gegevens ten grondslag. Waaraan moeten wij ons houden, aan de verkeerde sleutel of aan de foute uitkomst?' Dit hebben de acht betrokken universiteitsbesturen aan minister Deetman van Onderwijs laten weten. Een gezamenlijk tegenvoorstel voor de verdeling en de verdelingsmethodiek komt er definitief niet. De minst getroffen instellingen weigeren dat. De enige die nu nog verandering kan aanbrengen is Deetman, als hij zijn fouten herkijnt. In afwachting daarvan zijn de acht betrokkenen alvast begonnen de *'foultieve'* bezuinigingen om te zetten in interne maatregelen.

Een van de meest in het oog springende blinders was het verwisselen van Utrecht en de Universiteit van Amsterdam, die van respectievelijk 13 en 9 goede onderzoeksgroepen werden beïcht terwijl het omgekeerde het geval is. Utrecht moet daardoor te weinig, Amsterdam te veel bezuinigen. Een andere misser: de aantallen wetenschappelijk personeel werden berekend volgens een methode die pas over enkele jaren is ingevoerd. De afspraak was, uit te gaan van werkelijk aanwezige wetenschappers.

Proefdieren

Het gehannes met proefdieren blijft gelukkig beperkt tot de universiteiten. Dat is tenminste altijd de gedachtengang geweest. Nu blijkt echter ook dat de TH Delft en de TH Twente, zij het in geringe mate, proefdieren gebruiken. Jaarlijks gaan in Delft 21 cavia's en 15 katten voor de bijl. De vakgroep Akoestiek bij Technische Natuurkunde laat dat blijken in een jaarlijks rapport. In vergelijking met Utrecht en Rotterdam waar rond de tachtigduizend stuks slachtoffer worden, is dat natuurlijk maar erg zuinigjes aan. In Twente valt het ook al mee: 56 stuks. Brandschoon is onze eigen TH: geen enkel proefdier hoeft hier het leven te laten.

Vieren

De Katholieke Universiteit Nijmegen wil op bescheiden wijze haar twaalfde lustrum vieren. Voor de toneeluitvoering wordt dan ook een bescheiden bijdrage van één gulden gevraagd. Op het aperitief met aansluitend diner voor de eredoctores en genodigden lijkt niet veel bezuinigd te zijn. De meesters kunnen, als ze tenminste verschijnen in 'smoking of tenue de ville', tijdens het diner genieten van een optreden van 'Les précieuses ridicules'. De niet-genodigden die ook een beetje feestelijk gevoel willen krijgen kunnen nog altijd naar de eucharistieviering gaan. Die is gratis, en de kop koffie na afloop ook!

Ondersteboven

Voor een goede interpretatie van dit verkeersbord hebben automobilisten jarenlang hun hoofd aardig moeten verdraaien. Het waarschuwingsbord (ondersteboven) aan de zuid-zijde van het hoofdgebouw is inmiddels in de juiste stand gebracht.

Beunen

Bijgaande advertentie stond onlangs in het Eindhovens Dagblad onder de rubriek personeel. Een student verdient een extra centje met bijlessen geven, een bouwvakker beunt wat met het bouwen van garages en dakkapellen, maar wat voor werk moet je een rijksambtenaar nu geven?

HR-voorzitter

Het functioneren van een HR-voorzitter is niet altijd even gemakkelijk. Een groot aantal technische vergaderregeltjes zorgt nog wel eens voor wat onbekendheid. In het Wagenings Hogeschoolblad een interview met mr. Jan Willem Kroon, al vier jaar voorzitter van de hogeschoolraad van de LH in Wageningen. Hoe de verwarring zelfs bij hem nog kan toeslaan blijkt wel uit het volgende. *'Is dit een motie, een amendement of een conceptbesluit?'*, kwam de griffier nog even vragen. *'Een voorstel?'*, gokt de voorzitter.

8

th-berichten

weekblad voor personeelsleden en studenten van de th eindhoven

verschijnt elke vrijdag in de vakanties onregelmatig

redactie
joop van dongen (hoofdredactie)
jan ummels (eindredactie)
cees van keulen
walter van hulst
rob weijs
wieger cornelissen (student-medewerker)

redactieraad
casper schuuring
drs. aat vervoorn
ir. bär praal
drs. hans van wijk
hans van bruggen

vormgeving
piet de koning
cliff hasham
groep ontwerp en lay-out van de stafgroep reproductie en fotografie (ctd)

zetwerk
annemieke lathouwers
martien van veldhoven

fotografie
bert tempelaars
joop dassen
hans van wanrooy
hans van der burgt
tenzij anders vermeld, zijn de foto's in dit blad gemaakt door de fotografen van de stafgroep reproductie en fotografie (ctd)

druk en brokering
drukkerij en binderij van de stafgroep reproductie en fotografie (ctd)

redactie-adres
voorlichtingsdienst
technische hogeschool eindhoven
w-hal 1.28, postbus 513
5600 MB eindhoven
tel. (040) 47 24 41 / 47 25 51 / 47 22 78

administratie en bezorging
toezending aan werkstudenten
bureau centrale studentenadministratie
hoofdgebouw, b 12, tel. (040) 47 25 09

interne bezorging:
bewakingsdienst, hoofdgebouw, tst. 20 97

toezending aan gepensioneerde th-medewerkers:
dienst personele zaken, w-hoog, tst. 52 38

overige aangelegenheden:
redactie-adres (zie hierboven)

kopij
dient (getypt) een week voor de verschijningsdatum (vrijdags 15.00 uur) in het bezit van de redactie te zijn. advertenties worden niet opgenomen.

lezersbrieven voor de rubriek 'open opinies' (ingezonden stukken) worden geplaatst als ze kort en zakelijk zijn. alle kopij dient te zijn voorzien van de naam en eventueel het telefoonnummer van de afzender

voor overname van (delen van) gesigneerde artikelen gelieve men contact op te nemen met de redactie. in andere gevallen dient men te vermelden: overgenomen uit th-berichten, weekblad van de th-eindhoven.

up
th-berichten werkt samen met de universitaire pers